

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Матеріали
VII Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Миколаїв, 23-24 листопада 2023 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, інноваційного розвитку та міжнародної
діяльності

ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ**

Матеріали
VII Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Миколаїв, 23-24 листопада 2023 р.

УДК 336:001.895

Конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ (посвідчення №123 від 31 січня 2023 р).
Рекомендовано до друку рішенням вченої ради обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету (протокол № 4 від 11.12.2023 р.).

Редакційна колегія:

Шарата Н. Г. – д-р пед. наук, професорка;
Біліченко О. С. – канд. екон. наук, доцент;
Сіренко Н. М. – д-р екон. наук, професорка;
Дубініна М. В. – д-р екон. наук, професорка;
Бурковська А. В. – канд. екон. наук, доцент;
Мельник О. І. – канд. екон. наук, доцент;
Боднар О. А. – канд. екон. наук, доцент;
Лугова О. І. – канд. екон. наук, доцент;
Сирцева С. В. – канд. екон. наук, доцент;
Чебан Ю. Ю. – канд. екон. наук, доцент.

Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку : матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 23-24 листопада 2023 р. Миколаїв : МНАУ, 2023. 80 с.

У збірнику опубліковано тези доповідей на VII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку», на якій обговорювались питання модернізації складових фінансової системи України: закономірностей та ризиків; реформування системи інформаційно-облікового забезпечення трансформації фінансової системи України; закордонної практики формування фінансової та соціальної інфраструктури; інноваційного розвитку суб'єктів господарювання в умовах реформування фінансової системи України; застосування математичних методів та інформаційних технологій у забезпеченні розвитку фінансової системи України.

Відповідальність за достовірність наведених у матеріалах даних та тверджень несуть їх автори. Стиль і оформлення авторів збережені.

УДК 336:001.895

© Миколаївський національний аграрний університет, 2023

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «МОДЕРНІЗАЦІЯ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА РИЗИКИ»

Бурковська А. В., Ткачук А. М. Ризики модернізації фінансової системи України.....	6
Глядченко Є. О. Роль електронних грошей в національній економіці України та основні принципи розрахунків ними.....	8
Гончар Є. А. Розвиток страхового ринку України в умовах воєнного стану.....	10
Добровольська П. А., Мікуляк К. А. Кравченко В. М. Вплив цифровізації на банківську систему України.....	12
Зерницька К. О., Мікуляк К. А., Добровольський А. В. Аналіз державного боргу України.....	15
Калашников І. С. Проблеми та шляхи модернізації фінансової системи України.....	17
Крамарчук А. В. Адаптація фінансової системи України до умов воєнного стану.....	19
Мологіна Т. В. Інфляція в Україні та її наслідки.....	21
Перхайло С. П. Ризики банківського кредитування фізичних осіб в умовах глобальних викликів: досвід України.....	23

СЕКЦІЯ «РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Мельник О. І., Андрєєва О. Є. Напрями вдосконалення обліку витрат на виробництво продукції рослинництва.....	25
Сокур В. В., Чистякова Д. Д. Розвиток системи фінансової медіації на страховому ринку України.....	28
Терянік Д. О. Офшори як загроза для бюджетної системи України... ..	31
Чистякова Д. Д. Розвиток клірингової діяльності як елемента фінансової інфраструктури.....	33

СЕКЦІЯ «ЗАКОРДОННА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ»

Нестерчук Т. В. Впровадження fintech технологій для управління державними фінансами: іноземний досвід.....	35
Польовий А. М. Соціальна відповідальність: історія та роль у формуванні бізнесу.....	38
Рагуліна А. О. Податкова конкуренція між країнами та її наслідки	

для економіки.....	41
Сизоненко Ю. С. Соціальна відповідальність територіальних громад як фактор сталого розвитку.....	43

СЕКЦІЯ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Боднар О. А., Светенко Р. О. Сучасна парадигма антикризового управління аграрним підприємством.....	46
Замкова І. В., Бохонок А. А. Премівання працівників підприємства під час дії воєнного стану.....	48
Карпук І. М., Бондаренко К. А. Управлінський облік чи внутрішньовиробнича (управлінська) бухгалтерія?.....	50
Кємова Я. Р., Хилько І. І. Вплив інноваційної діяльності суб'єктів господарювання на інноваційний розвиток.....	53
Козак А. О. Сутність сучасного інноваційного рішення в розвитку економіки.....	55
Мологіна Т. В. Дослідження стану та потреб бізнесу за час повномасштабної війни.....	57
Надточій Н. С. Програмне забезпечення сільськогосподарських підприємств: особливості обліку та амортизації.....	59
Сизоненко Ю. С. Прозорість та ефективність управління бюджетами об'єднаних територіальних громад.....	61

СЕКЦІЯ «ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Барсова Н. О., Боднар О. А. Автоматизація обліку в бюджетних установах.....	63
Гончар Є. А. Показник єдиного казначейського рахунку.....	65
Крижова В. А. Розробка оптимізаційних моделей для оцінки ризиків фінансової системи України.....	67
Польовий А. М. Криптовалюта та її розвиток в Україні.....	69
Рудь Н. В. Інноваційні рішення та процеси у банківській сфері.....	71
Семенюк А. І., Калнауз Д. В. Перспективи розвитку цифрового банкінгу.....	73
Слободян Т. А. Модернізація податкової системи України.....	76
Снідко Є. А. Розвиток електронних платіжних систем та їх вплив на фінансову стабільність.....	78

СЕКЦІЯ «МОДЕРНІЗАЦІЯ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА РИЗИКИ

Бурковська А. В., к. е. н, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Ткачук А. М.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РИЗИКИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Фінансова система за період Незалежності України зазнавала багато економічних криз, що змусили докорінно змінити принципи встановлення фінансової та банківської системи, створити нову банківську систему, центральний банк та запровадити певні економічні реформи. Проте, окремі питання залишаються і досі невирішеними, що несе в собі нестабільність фінансової системи України, як наприклад поява нових економічних криз та проблеми внутрішньої і зовнішньої боргової залежності України.

Питання ризиків та проблем модернізації фінансової системи України вивчалися такими вченими: Когут Ю. М. [1], Будзінський В. І. [2], Криленко О. П. [3] та інші.

Модернізація фінансової системи України є актуальним завданням для забезпечення сталого економічного зростання та підвищення життєвого рівня населення. Процес модернізації включає в себе ряд закономірностей і ризиків.

Серед основних ризиків модернізації фінансової системи України є наступні:

1. Регуляторні ризики (зміна регуляторного середовища може призвести до нестабільності на ринку та вплинути на фінансові інституції);
2. Кредитні ризики (розвиток фінансової системи супроводжується збільшенням обсягів кредитування, що може призвести до зростання кредитних ризиків та проблем з погашенням боргів);
3. Кібербезпека (зі зростанням використання цифрових технологій зростає загроза кібератак, які можуть вразити фінансову систему);
4. Політичні ризики (нестабільність в країні або зміни в політичній орієнтації можуть вплинути на фінансову систему та впровадження реформ);
5. Соціальні ризики (нерівномірний розвиток фінансової системи може призвести до загострення соціальних суперечностей у суспільстві та викликати соціальні конфлікти) [1, 2, 3].

Серед основних проблем фінансової системи України слід відзначити також неефективну систему державного регулювання, що унеможливає стабільність її розвитку.

Одним із варіантів якісної трансформації фінансової системи країни може бути використання прогресивного світового досвіду провідних країн світу –

Великобританії, Німеччини, Японії – у галузі створення єдиного регулятора фінансової системи (мегарегулятора), за допомогою якого унеможливлється протиріччя у сфері контролю за фінансами та сформується надійна основа для інтеграції України у світову фінансову систему [1, 4].

Для успішного функціонування економіки України вітчизняна фінансова система повинна бути оновлена відповідно до вимог сьогодення. Ми погоджуємося з точкою зору Будзінського В. І. [2], що для того, щоб економіка продовжувала працювати ефективно в сучасних умовах економічних перетворень, доцільно модернізувати фінансову систему країни. Вже велика кількість країн світу (серед яких США, Китай, країни Європейського союзу) мають успішні приклади модернізації фінансової системи під час перебудови економіки [2]. Вважаємо, що і Україні також необхідно скористатися їхнім досвідом.

У період економічних трансформацій модернізація фінансової системи є достатньо складним завданням, яке вимагає комплексного підходу до вирішення всіх поставлених питань, це включає в себе створення, розвиток і використання новітніх фінансових інструментів і технологій, вдосконалення діючої нормативно-правової бази та розвиток фінансових інституцій [2].

Отже, економіка держави в умовах війни і технологічних викликів сьогодення не здатна ефективно працювати без модернізації фінансової системи, адже осучаснення завжди гарантує ефективність розподілу ресурсів, управління ризиками та мобілізації капіталу.

Таким чином, модернізація фінансової системи України вимагає ретельного планування та врахування всіх закономірностей і ризиків. Необхідно забезпечити стабільність фінансової системи, збільшити її конкурентоспроможність та забезпечити доступність якісного, розширеного асортименту фінансових послуг для всіх верств населення країни.

Список використаних джерел:

1. Когут Ю. М. Сучасні проблеми та шляхи вдосконалення фінансової системи України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 28. Частина 1. 2019. С.153-158.
2. Будзінський В. І. Модернізація фінансової системи України в умовах економічних перетворень. Збірник наукових праць: XII Всеукр. наук-практ. Інтернет-конф. «Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України», 16 червня 2023р. м. Вінниця: Видавництво ВТЕІ ДТЕУ. С. 36-41.
3. Кириленко О. П. Модернізація місцевих фінансів України в умовах економічних і соціальних трансформацій: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2008. 376 с.
4. Karuso D., Lunkina T.I., Burkovska A.V., Burkovska A.I. Assessment of the Influence of the National bank of Ukraine Monetary Policy on Food Security of the State. *Облік і фінанси*. 2020. №4 (90). С. 45-51.

Глядченко Є. О.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
Науковий керівник – **Замкова І. В.**, д. е. н, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЛЬ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РОЗРАХУНКІВ НИМИ

Під електронними грошми розуміють еквівалент традиційних фіатних (паперових) грошових коштів, що перебувають в обігу всередині конкретної електронної платіжної системи (далі – ЕПС). Сутність електронних грошей полягає в зберіганні грошової вартості на електронних носіях – смарт-картах або жорсткому диску комп'ютера. Їх обіг відбувається за допомогою комп'ютерних мереж, Інтернету, платіжних карт, електронних гаманців і пристроїв, що працюють з платіжними картами (банкоматів, POS-терміналів). По суті електронні гроші не є грошима в традиційному розумінні цього слова.

Справжні ж гроші залишаються в оператора ЕПС, тобто в разі розрахунків через ЕПС руху реальних грошей не відбувається, електронні гроші обмінюють на реальні після закінчення угоди через банки-партнери оператора.

Обіг електронних коштів може здійснюватися як за правилами, встановленими або узгодженими з державними центробанками, так і за власними правилами недержавних електронних платіжних систем.

Виокремлюють два види електронних грошей – державні та приватні. Державні виражені в національній валюті і є складовою державної платіжної системи, а приватні – це електронні одиниці недержавних платіжних систем, які своїми правилами регламентують їх емісію та обіг. Держава ніяк не забезпечує надійність або ліквідність приватних грошей.

Не визнають електронними грошми дисконтні картки торгівців, а також подарункові карти, картки автозаправних станцій (паливні картки), квитки для проїзду в міському транспорті, телефонні картки тощо, що приймають як засіб платежу виключно їх емітентами [1].

Економісти часто називають сучасний етап розвитку електронних грошей «ембріональним», підкреслюючи віддаленість перспектив їх повсюдного проникнення у різні сфери життя людини, вважають, що широке використання таких грошей є поки теоретичною концепцією. Проте світові вчені визнають, що електронні гроші мають значний потенціал, який у майбутньому інформаційно-технічному суспільстві може бути необхідним атрибутом економічного життя.

Варто відзначити, що представники фундаментальної економічної науки не знайшли консенсусу щодо сутності електронних грошей і тієї ролі, яку вони

відіграватимуть у найближчому майбутньому. Термін «електронні гроші» є відносно новим, його досить часто вживають поряд із платіжними інструментами, котрі засновані на інноваційно-технічних рішеннях. Так, серед відомих економістів ведеться дискусія щодо результатів, які можуть виникнути внаслідок розвитку електронних грошей, зокрема впливу їхньої емісії на монетарну політику держави та роль центральних банків [2].

Зазвичай електронні гроші класифікують на два типи: на базі смарткартки та на базі Інтернет-мереж. Перша та друга групи поділяються на анонімні (неперсоніфіковані) системи, в яких можна проводити операції без ідентифікації користувача, та неанонімні (персоніфіковані) системи, що потребують обов'язкової ідентифікації користувача.

Випуск електронних грошей здійснює лише уповноважений банк шляхом надання їх користувачам в обмін на готівкові та безготівкові кошти. Інколи можна зустріти твердження, що аналогом електронних грошей є криптовалюта. Платіжні одиниці в таких системах представлені у вигляді певних електронних монет, курс яких в переважній більшості випадків формується балансом попиту і пропозиції. Приклади криптовалютних платіжних систем – Bitcoin і Litecoin, де платіжними одиницями служать однойменні електронні монети, скорочено BTC і LTC [3, с. 58-68].

Слід зазначити, що йдеться не про безготівкові розрахунки з використанням реальних грошей, а маються на увазі гроші «віртуальні», створені для розрахунків в інтернет – мережі [4]. Отже, з розвитком новітніх технологій з кожним роком все більше виникатиме потреба в застосуванні на підприємствах саме електронного документообігу, тоді як готівковий обіг можливе взагалі зникне.

Список використаних джерел:

1. Електронні гроші в Україні: правове підґрунтя та особливості функціонування. URL: <https://news.dtki.ua/finance/currency-and-securities/45425-elektromni-grosi-v-ukrayini-pravove-pidgruntia-ta-osoblivosti-funkcionuvannia>
2. Пайтра Н. Г., Мудра Р. Р. Електронні гроші та перспективи їх розвитку в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22. С. 229-236.
3. Єрмолаєва М. В. Теоретичні та практичні аспекти обліку грошових коштів. Наукові та прикладні аспекти удосконалення бухгалтерського обліку, економічного контролю та системи оподаткування : [колективна монографія] / за заг. ред. Плаксієнка В. Я. Полтава, 2018. С. 58-68.
4. Помулева В. М. Електронні гроші: сутність, облік та оподаткування. Трансформація обліково-інформаційної політики та гармонізація фінансової звітності, аналізу і аудиту в умовах євроінтеграції : монографія / за ред. Н. М. Левченко, Ж. К. Нестеренко. 2015. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/1898/1/Pomuleva_Ecashes.pdf

Гончар Є. А.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Мікуляк К. А., асистент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Страховий ринок в умовах воєнного стану зіштовхнувся з новими викликами, які є одночасно поштовхом для розробки напрямів подолання негативних наслідків та застосування наявного досвіду щодо формування конкурентоспроможних страхових продуктів й розвитку страхового ринку в цілому, забезпечуючи захист інтересів страхувальників та підвищуючи інвестиційну привабливість країни [1].

Частка страхового ринку у ВВП у 2022 році зазнала значного спаду у порівнянні з попередніми роками, що означає зменшення попиту на страхові послуги зі сторони населення та бізнесу [3]. Страховий ринок України піддався впливу війни, про що свідчить скорочення його частки у ВВП за 2022 рік (рис. 1).

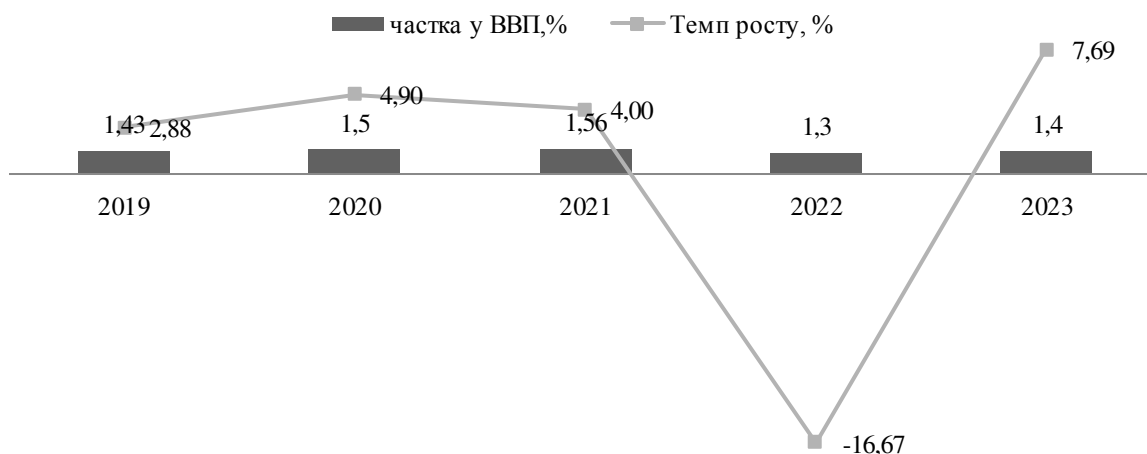

Рисунок 1 – Частка страхового ринку у ВВП України за період 2019-2023 рр., %

Джерело: побудовано авторами за даними [4]

Військові дії у 2022 році суттєво вплинули на частку страхування у ВВП. Відбулося зменшення з 1,56% до 1,3%, що означає зменшення обсягів реалізації страхових послуг через відсутність достатнього попиту на ринку. На початку 2023 року ріст частки страхування у ВВП становив лише 0,1%, що є відносно негативним показником, адже очікування НБУ складали 1%, й війна негативно вплинула на динаміку росту страхового ринку.

Разом з тим, динаміка кількості зареєстрованих страхових компаній за період воєнного стану показує тенденцію до зменшення, в основному – страховиків non-life (рис. 2).

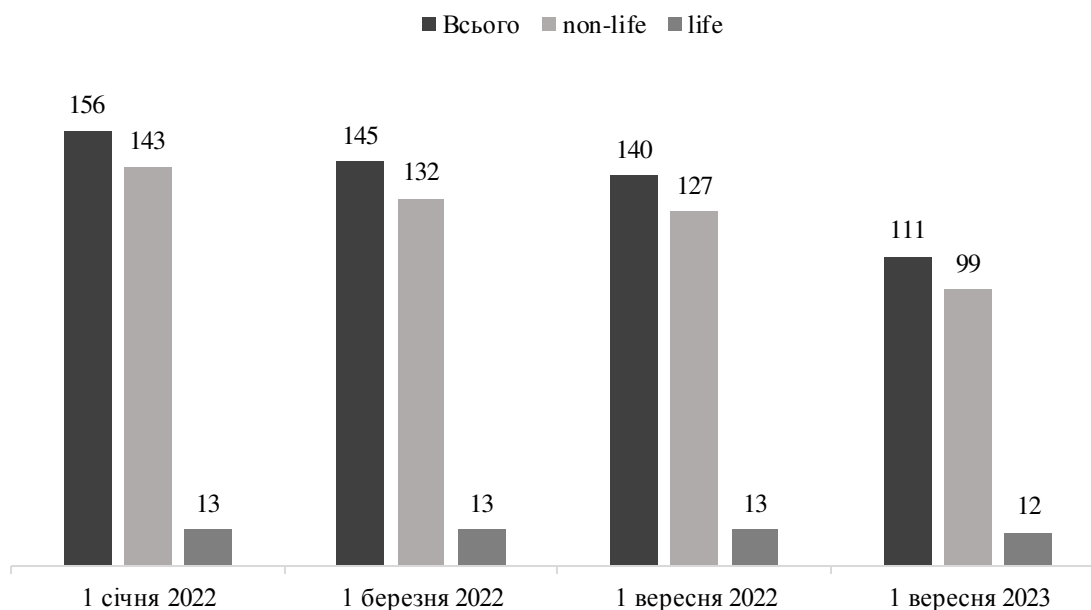

Рисунок 2 – Динаміка кількості зареєстрованих страхових компаній за січень-вересень 2022–2023 років

Джерело: побудовано авторами за даними [4]

Станом на 01 вересня 2022 р. в Державному реєстрі фінансових установ обліковувалося 140 страхових компаній, з яких 13 – компанії зі страхування життя. У вересні 2023 р. кількість страхових компаній, які займалися страхуванням life у порівнянні з вереснем 2022 р. зменшилася до 12 страховиків. У цілому з початку війни з лютого 2022 р. по вересень 2023 р. відбулось зменшення страхових компаній на 29%, що є негативною тенденцією для страхового ринку.

В умовах сьогодення важливого значення набуває розв’язання питань щодо управління фінансовою діяльністю керівництвом страхових компаній, а відтак забезпечення розвитку їх діяльності [5, 6]:

- для підвищення ефективності обороту дебіторської заборгованості керівництву рекомендується встановити граничнодопустимі дати для сплати рахунків клієнтами та слідкувати за їх вчасною оплатою;
- для збільшення загальної оборотності активів та використання активів для збільшення продажів керівництву страхових компаній рекомендується скоротити дебіторську заборгованість у складі оборотних коштів;
- для збільшення норми прибутку керівництву рекомендується скоротити операційні витрати, оскільки їх скорочення підвищить прибуток від продажу і відповідно рентабельність.

Список використаних джерел:

1. Марина А.С., Пеценко М.В. Страховий ринок України в умовах війни. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Випуск 5(05). С. 44-51.
2. Висоцька І. Б., Нагірна О. В. Сучасний стан страхового ринку України та його фінансова безпека: вісн: ЛДУВС. 2018. С. 28–38. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2585/1/2018-206.pdf>
3. Сидорчук І. П. Сучасний стан розвитку страхового ринку в Україні. *Економічні науки*. *Вісник ХНУ*. № 1. 2022. С. 130–133.
4. Наглядова статистика. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.
5. Бондар Є.І. Фінансова безпека страхового ринку. *наук. вісн: ХДУ*. *Економічні науки*. № 27 (3), 2017. С. 11–13.
6. Мирончук В. М., Паночішин Ю. М., Оцінка рівня фінансової безпеки в Україні. *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Випуск 13 (2), 2017. С. 31–34.
7. Сіренко Н. М., Мікуляк К. А. Страховий захист суб'єктів аграрного сектору в умовах ринкового середовища. *Фінанси, банківська система та страхування: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (02–03 березня 2020 р.)*. ДДАЕУ. Дніпро, 2020. С. 90–92.

Добровольська П. А.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Мікуляк К. А., асистент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Кравченко В. М., менеджер по персоналу АТ «Ощадбанк»

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

В умовах сьогодення сучасні технології активно впроваджуються в усі сфери людського життя, змінюючи не лише економічні відносини між країнами, а й фінансові відносини. Практично всі держави поступово впроваджують концепцію «цифрової економіки», що ґрунтується на використанні комп'ютерних технологій, через її значні конкурентні переваги в інноваційному розвитку економічних систем різних рівнів [1].

Процес цифровізації поширюється в тому числі й на банківську галузь, що має ключове значення для ефективного функціонування будь-якої держави. Це зумовлено тим, що банківські установи взаємодіють із платіжною системою країни, виступають основним джерелом кредиту та забезпечують надійне зберігання фінансових ресурсів [1].

Цифровізація у банківській сфері передбачає сукупність нововведень у галузі економіки, управління та організації банківської діяльності, що пов'язані з впровадженням цифрових технологій. За умов зростаючої конкуренції цей процес сприяє збільшенню кількості клієнтів, ринкової частки банківських послуг, скороченню витрат, підвищенню фінансової стійкості та безпеки у банківській сфері [1].

Впровадження цифрових технологій у традиційний банківський сектор стає не лише необхідністю для збереження конкурентоспроможності на ринку, але й остаточним рішенням щодо запобігання його деградації. Ключовим фактором у досягненні успіху в цьому контексті є відповідність вимогам фінансової інклюзії, що передбачає розробку передумов для всеосяжної доступності та гнучкості банківських послуг. Таким чином, ефективна цифрова трансформація у банківському секторі повинна базуватися на трьох основних принципах, що стають новими викликами для банків у добу цифровізації, а саме: орієнтація на клієнта, відкритість до інновацій, організаційна гнучкість [2].

Ключову роль у процесі цифровізації банківської сфери відіграє Система електронних платежів Національного банку України (СЕП). Це офіційна державна банківська платіжна система, що забезпечує виконання міжбанківських розрахунків через відкриті в НБУ рахунки в режимі реального часу [3].

Система електронних платежів дає змогу проводити розрахунки в межах України між різними банками як у випадку виконання доручень від клієнтів банків, так і при зобов'язаннях між банками та іншими учасниками системи. 01 квітня 2023 року запрацювало нове покоління СЕП НБУ [6].

Перехід на нове покоління СЕП є важливою технологічною передумовою для майбутнього вітчизняної платіжної інфраструктури. Зокрема, враховуючи отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС, НБУ продовжує активно працювати над можливістю приєднання України до Єдиної зони платежів у євро (SEPA) та реалізацією функціоналу миттєвих платежів у наступній версії СЕП-4.1 [6].

Нові ланки фінансової системи, відомі як FinTech компанії, також засновані на широкому використанні цифровізації при наданні фінансових послуг.

Ринок Fintech являє собою арену взаємодії технологічних компаній, які пропонують фінансові послуги, що характеризуються своєю простотою, гнучкістю, адаптивністю та доступністю для клієнтів у будь-який момент і в будь-якому місці. Термін «Fintech» часто використовується для опису стартапів, які впроваджують передові технології у фінансову сферу та роблять фінансові послуги ефективнішими та дешевшими [1].

У сегменті банківських послуг асортимент FinTech компаній включає платіжні послуги, такі як мобільні платежі, а також персональне кредитування (P2P), страхування, фінансові консультації тощо [2].

Значною перевагою FinTech компаній є те, що вони надають свої послуги за значно меншими цінами порівняно зі звичайними банками. Більше того, вони використовують інноваційні підходи до оцінки ризиків: від аналізу поведінки своїх клієнтів на основі соціальних мереж і до використання алгоритмів Machine Learning. Впровадження новітніх бізнес-моделей дозволяє цим

компаніям займатися фінансовою діяльністю, уникаючи при цьому обов'язкового виконання регуляторних вимог, що пред'являються банкам [2].

У контексті глобального процесу цифровізації популярність електронного документообігу стрімко зростає і він стає необхідною складовою для успішного функціонування банківської системи. Електронний документообіг сприяє спрощенню взаємодії з інформаційними ресурсами та допомагає зменшити часові затрати на вирішення завдань, пов'язаних із документообігом [4].

Згідно з Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» «електронний документообіг – сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів» [5]. Система електронного документообігу забезпечує створення, обробку, погодження, перевірку, підписання, реєстрацію, аналіз та виконання документів [1].

Починаючи з 1 грудня 2016 року використовується Національна система електронної дистанційної ідентифікації фізичних осіб, більш відома як Система Bank ID. Основна мета цієї системи полягає в тому, щоб громадяни мали змогу отримувати зручний та безпечний доступ до державних, фінансових, комерційних та некомерційних послуг, які можуть надаватися дистанційно та вимагають ідентифікації [1].

Таким чином, сучасний стан справ у банківській системі вказує на те, що перехід до цифрової трансформації банківської системи є пріоритетним у найближчому майбутньому як для клієнтів, так і для банківських установ [2]. Тим часом фінансові організації, які не планують впроваджувати цифрові ініціативи, ризикують втратити свою конкурентоспроможність на ринку.

Список використаних джерел:

1. Король М. М., Парлаг С. В. Вплив цифровізації на банківську діяльність в Україні. *Економіка та держава*. 2020. Вип. 9/2020. С. 99-104.
2. Шелудько С. А., Браткевич П. П. Вплив цифровізації на банківський бізнес в Україні. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 5(16) 2019. С. 334-339.
3. Гурняк Д. Система електронних платежів НБУ. *Інформаційне суспільство в умовах глобалізації*. 2020. С. 162-164.
4. Прокопець Л. В., Сторцун К. М., Чуса Г. І. Електронний документообіг в Україні. *Економіка та держава*. 2021. Вип. 5/2021. С. 87-91.
5. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. №851-IV ; станом на 01 серпня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.
6. Запрацювало нове покоління СЕП – на базі стандарту ISO 20022 в цілодобовому режимі. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zapratsyuvало-nove-pokolinnya-sep-na-bazi-standartu-iso-20022-v-tsilodobovomu-rejimi>.

Зерницька К. О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Мікуляк К. А., асистент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Добровольський А. В., заступник голови Миколаївської районної ради

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ

В Україні через повномасштабне вторгнення державні видатки швидко зросли через необхідність фінансувати військові потреби та підтримувати людей, які втратили житло та роботу. Водночас спроможність збирати податки та наповнювати бюджет катастрофічно впала [1]. Зараз щомісяця держава витрачає до 250 млрд грн, більш ніж половина з яких спрямовано на оборону. До війни про такі витрати не можна було й подумати. При цьому власних надходжень бюджету не вистачає навіть на покриття військових витрат, не кажучи про важливі сфери – соціальну, медичну та інші, базові для населення [2].

Важливе значення місця та ролі державного боргу у фінансовій системі держави зумовило постійну увагу дослідників до різних його аспектів. Різні сторони аналізу даного питання розкриті у роботах українських вчених-фінансистів, зокрема, у працях Барановського О.І., Василика О.Д., Вахненко Т.П., Гейця В.М., Козюка В.В., Кучер Г.В., Лісовенка В.В., Луцишиної З.О., Лютого І.О., Новицького В.Є., Новосад Л.Я, Плотнікова О.В., Федосова В.М. та ін.

Державний борг України станом на 31 липня 2023 року склав 4,52 трлн грн (123,63 млрд дол. США) або 93,02% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу [3].

У 2023 році в Україні станом на середину серпня уряд для покриття дефіциту держбюджету встиг залучити більше ніж 39 млрд дол. США. З цієї суми найбільше коштів надійшло у вигляді «макрофіну» від ЄС (більше ніж 13 млрд дол. США). Понад 9,5 млрд дол. США Україна отримала від розміщення облігацій внутрішніх державних позик. Ще 8,5 млрд дол. США склала допомога та пільгові запозичення від США, і понад 3,5 млрд дол. США – транші від МВФ за новою програмою співробітництва. Фінансували Україну й інші країни (більше за всіх Німеччина, Великобританія, Японія, Франція, Італія, Нідерланди), надаючи Україні значні обсяги безповоротної допомоги, та міжнародні фінансові організації (Світовий банк та Європейський інвестиційний банк).

Загалом, з початку повномасштабної війни понад 18 млрд дол. США було надано на безповоротній основі – як допомогу, решту із залучених коштів склали запозичення, які, хоч і надавалися Україні на вигідних умовах, але не могли не позначитися на обсязі державного боргу України.

Хоча у 2023 році економіка України, попри продовження війни, почала відновлюватися, державний борг у першому півріччі зріс на 15,6%, сягнувши 128,8 млрд дол. США.

Зважаючи на те, що до 2022 року Україна направляла на погашення своїх зобов'язань перед міжнародними кредиторами майже третину державного бюджету, тенденція до зростання державного боргу починає лякати. У гривневому еквіваленті за неповний 2023 рік Україна залучила для покриття бюджетного дефіциту більш ніж 1,4 трлн грн, тоді як власні доходи бюджету за результатами року очікуються меншими – 1,3 трлн грн [4].

До закінчення війни борг буде і далі зростати, але, є кроки, які точно варто зробити в управлінні зовнішнім боргом. Насамперед це переговори про процентні ставки та комісійні платежі на користь МВФ. Вони становлять 3,25 млрд дол. США на наступні 5 років. Схожий крок доцільно обговорити й з іншими кредиторами-МФО. Також вагомою подією у фінансово-економічній сфері має стати реструктуризація зовнішнього державного боргу комерційним кредиторам як один із засобів забезпечення макроекономічної стабільності, переходу до сталого економічного зростання та уникнення боргових ускладнень. Реструктуризація боргу має гарантувати досягнення цільових рівнів державного боргу та потреб у фінансуванні для гарантування боргової стійкості у післявоєнний період [5].

Ще однією можливістю України скоротити об'єм своїх зобов'язань є так звана концепція «борг-на-клімат», коли кредитор списує борг в обмін на обов'язок боржника інвестувати кошти у боротьбу зі зміною клімату, зокрема, в «зелену» енергетику.

Отже, з одного боку, залучення додаткових ресурсів збільшує фінансовий потенціал країни, а з іншого, поруч з надмірними державними витратами, незбалансованістю бюджету, зростання боргу може спровокувати фінансові кризи, обмежити інвестиційну активність у країні. Таким чином, державний борг може виступати і як засіб забезпечення стабільності в країні, і, навпаки, як фактор посилення загроз і ризиків. Лише застосування ефективної стратегії управління державним боргом в Україні сприятиме раціональному використанню запозичень і створить необхідні умови для оптимізації боргового навантаження на бюджет.

Список використаних джерел:

1. Війна і державний борг – що маємо і що буде. Вокс Україна. URL: <https://numl.org/OQD>.
2. Державний борг України перевищить 100% ВВП: що це означає. Слово і діло. URL: <https://numl.org/OQE>.
3. Державний борг України. Мінфін. URL: <https://numl.org/OQG>.
4. Фінансова незалежність. Як будемо вилазити з боргової безодні. Інформаційне агентство Уніан. URL: <https://numl.org/OQI>.
5. Економічна правда: Борг України б'є рекорди. Але з цим можна жити. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/07/12/702126/>.

6. Sirenko N., Burkovska A., Lunkina T., Mikulyak K. Assessment of Financial and Economic Security of the Agricultural Sector of the Economy of Ukraine. *Financial and Credit Activities: Problems of Theory and Practice*. 2021. №4(39). С. 241-250.

7. Rajai F., Vilks A., Sirenko N., Dubinina M., Melnyk O., Bodnar O. Participation of international organizations in solving the problems of the agricultural sector of Ukraine, *International Journal of Environmental Studies*, 2023, 80:2, 324-333, DOI: 10.1080/00207233.2023.2170572.

Калашников І. С.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Лугова О.І.**, к.е.н, доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Фінансова система сформувалася разом із державою і суцільно пов'язана з її функціонуванням та відображає певні форми та методи обігу фінансів в економіці. Держава використовує фінансові методи регулювання темпів розвитку окремих секторів економіки. З цією метою застосовується механізм оподаткування. Так, шляхом надання податкових пільг, створюється сприятливий клімат для бізнесу, у підприємств з'являється більше коштів для розширення їх можливостей. Держава може створювати слушні умови для інвестицій, залучення іноземного капіталу. Це може бути реалізовано шляхом надання привілеїв в імпорті, створення спеціальних економічних зон [1]. На даний момент головною задачею є стабілізація та модернізація фінансової системи. Це фундаментальні передумови для капітальної перебудови України, залучення інвестицій, розвитку бізнесу.

Значний внесок у дослідження особливостей функціонування державних фінансів в умовах глобалізації, виявлення проблем та перспектив розвитку фінансової системи протягом останніх років здійснювали науковці: В.В. Коваленко, О.К. Малютін, І.О. Луніна, В.А. Міщенко, Л.А. Костирко, В.П. Кудряшов та багато інших. Проте і сьогодні залишається потреба у визначенні нових способів модернізації фінансової системи.

Метою даної роботи є визначення проблем та шляхів модернізації фінансової системи України. Відповідно до поставленої мети завдання дослідження полягають у вивченні чинників та особливостей, що впливають на функціонування фінансової системи. На сьогодні фінансова система України є складною та невизначеною, що негативно впливає на розвиток малого та середнього бізнесу. На даний момент фінансова система України має безліч недоліків, які посилюють соціальні конфлікти, економічну та політичну нестабільність. Також слід враховувати ведення повномасштабної війни на території України та тіньовий сектор економіки.

Фінансова система потребує рішучих реформ. Ціллю змін повинні бути покращення основного фінансового механізму, єдине чітке законодавство, удосконалення фінансово-кредитної сфери. Важливими завданнями державних фінансів України також є створення необхідних умов для стійкого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу, подолання соціальних проблем, підвищення ефективності фінансової діяльності державних інститутів, збільшення валового нагромадження основного капіталу й продуктивності праці, забезпечення фінансування заходів, передбачених Програмою економічних реформ [2].

Розвиток фінансової системи дуже складний, тому що на нього впливає безліч факторів, які потрібно брати до уваги, щоб уникнути кризи. Для забезпечення належного функціонування вітчизняної фінансової системи необхідно створити та вдосконалити механізми реалізації фіскальної, монетарної та кредитної політики. Водночас стратегія і тактика реформування фінансової системи має базуватися на поступовій реструктуризації з подальшою фінансовою трансформацією [3].

Основною проблемою фінансового функціонування системи є недосконалість законодавства, недостатні штрафи за неналежне використання бюджетних коштів. Більшість перевірок на сьогодні мають фіскальний характер: на практиці найчастіше використовують перевірку або ревізію, в ході яких, в кращому випадку, накладаються штрафи. Водночас зазначені методи дозволяють лише виявити фінансові порушення, констатувати негативні явища, але не дають можливості запобігти їм або детально дослідити причини їх виникнення [4]. Держава повинна контролювати витрати та їх доцільність, запровадити належний моніторинг грошових потоків.

Щоб запобігти цим проблемам державі потрібно запроваджувати нові шляхи модернізації фінансової системи. По-перше, підвищення рівня освіти, кваліфікації спеціалістів у сфері державних фінансів. По-друге, необхідно вжити такі заходи: 1) забезпечення прозорості, цілісності та повноти наданої інформації, створення єдиної інформаційної бази даних; 2) зменшення тиску податкової політики; 3) досягнення стійкості національної грошової одиниці. Так само, слід не забувати про європейський напрямок розвитку, та інтеграцію у світову фінансову систему [5]. Дотримання цих заходів має позитивно вплинути на розвиток фінансової системи України.

Підсумовуючи вищенаведене, можна стверджувати, що проведення модернізації фінансової системи повинно забезпечити розбудову в Україні стійкого, прозорого та керованого фінансового сектору, який сприятиме довгостроковому економічному зростанню країни [6]. Також, доцільним є впровадження досвіду більш розвинутих країн – Великобританії, Японії, Німеччини [4]. На нашу думку, зазначені рекомендації допоможуть Україні вийти на траєкторію стабільного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Когут Ю. М. Сучасні проблеми та шляхи вдосконалення фінансової системи України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Випуск 28. Частина 1. С. 153-156 URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/28_1_2019ua/29.pdf
2. Кудряшов В.П. Державні фінанси в період проведення реформ. *Фінанси України*. 2012. № 1. С. 41–57.
3. Татарин Н.Б., Колачник П.П. Актуальні проблеми та перспективи реформування фінансової системи України. *«Young Scientist»*. 2019. Випуск 11. С. 631-635 URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1547/1512>
4. Селіверстова Л. С., Адаменко І. П. Фінансова система України: особливості функціонування та напрями удосконалення. *Економіка та держава*. 2018. № 6. С. 18-20. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2018/5.pdf
5. Сиволап Л.А. Сучасний стан фінансової системи України. *Проблемні питання економіки України та її регіонів*. 2016. Випуск №3. С. 50-53. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2016/No3/50.pdf>
6. Коваленко В.В. Реформування та стратегічний розвиток фінансової системи України. *ScienceRise*. 2015. № 2(3). С. 43–46.

Крамарчук А. В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник – **Сіренко Н. М.,** д. е. н, професор,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

АДАПТАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО УМОВ ВОЄНОГО СТАНУ

В умовах сьогодення загрозою для фінансової стабільності країни є російсько-українська війна. Для вирішення цієї проблеми необхідно вжити своєчасні та виважені заходи з коригування фінансової політики держави і відповідного фінансового механізму. Ця проблема є актуальною адже, фінансова система потребує розробки інноваційних стратегій для впровадження гнучкої бюджетно-податкової та дієвої боргової політики, а також реалізація ефективних і системних заходів у нових умовах.

Дослідженням даного питання займалась низка вчених таких як: В. Козюк, Я. Белінська, І. Чирак, В. Коваленко, Ю. Гаркуша. Міжнародні організації проводять інтенсивні дослідження щодо глобальної фінансової стабільності та розробляють регуляторні стратегії для встановлення відповідних стандартів[1]. А також, нові умови функціонування фінансової системи України вимагають проведення подальших наукових досліджень для визначення ризиків і загроз, а також розроблення рішень для активної фінансової політики з метою стабілізації ситуації.

Фінансова система України швидко адаптувалася до військових умов і витримала найсерйозніший удар за період незалежності. Цього вдалося досягти

завдяки ефективній співпраці між урядовими органами, зокрема Міністерством фінансів України, Національним банком України, податковою та митною службами. Вони успішно функціонували як єдиний механізм, забезпечивши налагодження основних фінансових процесів у воєнних умовах.

Задля підтримання фінансової системи було введено декілька ключових рішень Національного банку України (НБУ) та Міністерства фінансів, які сприяли стабілізації фінансової системи України, включають:

1. Обмеження зняття готівки до 100 тис. грн на добу для всіх, крім підприємств, які виконували мобілізаційні плани, а також мешканців, яким загрожувала окупація.

2. Фіксація курсу гривні до іноземних валют на рівні станом на 24 лютого 2022 року, з подальшим коригуванням на 25%.

3. Заборона вільного продажу валюти; банки могли продавати валюту лише у тому обсязі, в якому придбали.

4. Мораторій на транскордонні перекази, за винятком тих, що здійснюються від імені держави.

5. Заборона на нарахування пені за несплату кредитів.

6. Збільшення облікової ставки з 10% до 25%.

7. Інтенсифікація зусиль щодо залучення грошової допомоги від міжнародних фінансових організацій.

8. Залучення коштів громадян через продаж військових облігацій, що дозволило фінансувати потреби Збройних Сил України та інші потреби[2].

У контексті вдосконалення фінансової системи України в умовах війни фахівці висловлюють думку про необхідність впровадження новітніх технологій у сфері фінансів. Ці технології включають в себе електронні платежі, онлайн-банківські послуги, розвиток фінтех-компаній та застосування блокчейн-технологій. Це дозволить банкам виконувати свої функції швидше та ефективніше, а людям – здійснювати фінансові операції незалежно від місця та обставин.

Додатково, важливо підвищити довіру до фінансової системи, що можна досягти завдяки прозорості та відкритості у діяльності банків та інших фінансових установ. Також важливо забезпечити стабільність національної валюти, що вимагає правильної грошової політики, зокрема, ефективного контролю за інфляцією та ставками на валютному ринку[3].

Отже, у контексті російсько-української війни фінансова стабільність України стало справжнім випробуванням для фінансової системи країни. Однак завдяки своєчасним та виваженим заходам у сфері фінансової політики, Україна змогла ефективно адаптувати свою фінансову систему до умов війни. вирішення проблем фінансової стабільності в умовах війни вимагає комплексного підходу, який об'єднує своєчасні заходи фінансової політики, впровадження новітніх технологій та збільшення довіри громадян.

Список використаних джерел:

1. Возняк Г., Дмитрик О. Фінансова стабільність та напрями її зміцнення: кейс для України в умовах війни. *Світ фінансів*. 2022. № 2 (71). С.70-80.
2. Гетманцев Д.В. умовах війни робота держави з економікою має базуватися на військових законах. [URL:https://interfax.com.ua/news/interview/812130.html](https://interfax.com.ua/news/interview/812130.html) (дата звернення: 17.11.2023)
3. Барбалат А. Ф. Стан фінансової системи України в умовах повномасштабної війни. *Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу країни* : 35-ої студент. науково-теорет. конф., м. Миколаїв, 22–24 берез. 2023 р. С. 8–11.

Мологіна Т. В.,

здобувач вищої освіти облікового-фінансового факультету
Науковий керівник – **Бурковська А. В.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Інфляційні процеси (інфляція) – це збільшення основного рівня цін у державі протягом певного періоду часу, що супроводжується зниженням курсу національної грошової одиниці відносно іноземних валют. Тобто спостерігається зростання цін на продукцію харчування та одяг, підвищується орендна плата і так далі, при цьому ціни різноманітних товарів можуть підвищуватися розбіжними темпами [1].

Сьогодні, особливо враховуючи війну в Україні, звертають на себе увагу суттєві циклічні інфляційні процеси та нестабільна соціально-економічна ситуація в країні. Метою України є виявлення способів призупинення інфляційних процесів. Впродовж дослідження, вважаємо доцільним розглянути значення індексів споживчих цін за роки динаміки у відсотковому вираженні за кожний рік у цілому та помісячно (табл. 1).

Таблиця 1. **Індекси споживчих цін за 2019-2023 роки , %**

Місяць	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Січень	101,0	100,2	101,3	101,3	100,8
Лютий	100,5	99,7	101,0	101,6	100,7
Березень	100,9	100,8	101,7	104,5	101,5
Квітень	101,0	100,8	100,7	103,1	100,2
Травень	100,7	100,3	101,3	102,1	100,8
Червень	99,5	100,2	100,2	103,1	99,4
Липень	99,4	99,4	100,1	100,7	98,6
Серпень	99,7	99,8	99,8	101,1	
Вересень	100,7	100,5	101,2	101,9	
Жовтень	100,7	101,0	100,9	102,5	
Листопад	100,1	101,3	100,8	100,7	
Грудень	99,8	100,9	100,6	100,7	
За рік всього	104,1	105,0	110,0	126,6	102,5

Джерело: побудовано із використанням даних [4]

Так, індекс споживчих цін в Україні у березні 2022 р. зріс до 104,5% , що перевищило показник лютого 2022 р. на 2,9 в.п. Дійсно, лише за один місяць повномасштабного вторгнення вартість споживчого кошика українців підвищилась на величину, яка дорівнює річній цілі зростання індексу споживчих цін, а це вказує на те, що в умовах повномасштабної війни монетарний режим інфляційного таргетування в країні перестає бути ефективним інструментом для стримування росту цін [2-3]. Монетарна трансмісія може передавати імпульси монетарної політики лише тоді, коли працюють підприємства та їх виробничі зв'язки, банківське кредитування мають помітну роль в бізнес-активності та ціноутворенні, а рівень добробуту населення дозволяє йому реагувати на зміни процентних ставок і змінювати на їх основі свою споживчу поведінку [1-3].

З початком війни немонетарні чинники суттєво посилили вплив на інфляційну динаміку в Україні. Напруженість проблем безпеки та логістики призвели до випереджаючого зростання цін на продукцію харчування, лікарські засоби, автомобільне паливо, транспорт. Так, лише за березень 2022 р. спостерігалось зростання цін на: продукцію харчування - на 6,4% (в річному вимірі +19,6%); медичну продукцію – на 7,7% (в річному вимірі +13,0%); на машинне паливо – на 7,7% (в річному вимірі +30,0%); на транспорт – на 2,6% (в річному вимірі +20,3%) [2].

Загальними соціально-економічними наслідками інфляційних процесів є зниження рівня життя українців, зменшення ефективності функціонування внутрішньої національної економіки [1]. Щоб здійснювати державну антикризову політику в Україні, основними зусиллями післявоєнної монетарної політики мають бути підтримка розвитку фінансового посередництва та монетарної трансмісії, щоб якомога масштабніше включити грошово-кредитні ресурси у роботу реального сектору економіки. Це дозволить підтримувати підприємницьку ініціативу, збільшити рівень зайнятості та з певної послідовністю поновлювати дієвість каналів монетарної трансмісії, що так само в середньостроковій перспективі сприятиме зростанню антиінфляційної ефективності інструментів монетарної політики.

Список використаних джерел:

1. Інфляція: сутність, причини, чинники, наслідки. URL: https://studies.in.ua/econom_seminar/472-nflyacya.html#:~:text=%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BC%D0%B8%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%2D%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BC%D0%B8%20%D0%
2. Інфляційні процеси в Україні і світі та їх перспективи. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/513069_inflyatsiyni_protsezi_ukraini_i_sviti.html.
3. Богдан Данилишин. Керованість інфляцією: наслідки для повоєнного суспільства. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/14/693781/>.

4. Міністерство фінансів. Індекс інфляції в Україні 2023. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/>.
5. Бурковська А. В. Вплив державного боргу на інфляційні процеси в країні. Матеріали Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу МНАУ, м. Миколаїв, 21-23 квітня 2021 р. С. 28-30.

Перхайло С. П.,

здобувач вищої освіти економічного факультету

Науковий керівник – **Моташко Т. П.,** к.е.н.,

доцент кафедри страхування, банківської справи та ризик-менеджменту,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

РИЗИКИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: ДОСВІД УКРАЇНИ

Банківське кредитування фізичних осіб (далі – ФО) виступає одним із драйверів, що відіграють важливу роль у забезпеченні світового економічного та соціального зростання. Протягом останніх років наше суспільство функціонує в умовах глобальних викликів, які ставлять під загрозу загальносвітовий розвиток фінансової системи, в тому числі і банківської. Сучасні події в Україні призвели до інтенсифікації вищенаведених проблем і продемонстрували необхідність удосконалення підходів до визначення ризиків банківського кредитування ФО, що допоможе вибудувати більш ефективну систему управління цими ризиками та мінімізувати їх негативний вплив на процеси відновлення.

Метою дослідження є аналіз теоретичних підходів до визначення ризиків банківського кредитування ФО та розробка рекомендацій щодо удосконалення їх управління в умовах глобальних викликів в Україні.

Процес банківського кредитування ФО весь час супроводжується типовими ризиками, що притаманні установам даного виду. Однак, у часи глобальних викликів ці ризики збільшуються та вимагають більш виважених підходів до їх управління. Так, згідно з Постановою [2], НБУ виділяє такі види суттєвих ризиків, оцінювання яких рекомендується здійснювати банківським установам – кредитний, ліквідності, процентний ризик банківської книги, ринковий, операційний, комплаєнс-ризик, інші. Серед суттєвих ризиків, характерних для кредитування ФО, виділяють саме кредитний, операційний та ризик довгострокового погашення позики. Усі інші є каталізаторами виникнення основних ризиків, а тому впливають на даний вид кредитування опосередковано.

Наскільки ризиковим є кредитний портфель банку та в цілому про надійність фінансової установи свідчить такий показник, як рівень непрацюючих кредитів ФО. Його тренд змінив свій напрямок із поступового спадання на різке збільшення на початку 2022 року в наслідок повномасштабного вторгнення. Тобто навіть криза, пов'язана із COVID-19 не

викликала такої негативної тенденції. Як бачимо на рис. 1 частка непрацюючих кредитів у портфелі ФО збільшилася протягом 2022 року практично у 1,8 разів. Резерви, які формуються банками для покриття проблемної заборгованості, теж зросли – майже на 80% у грошовому вимірі, однак у відносному – більше, ніж у 2 рази, що пов'язано із зменшенням загального обсягу кредитування ФО.

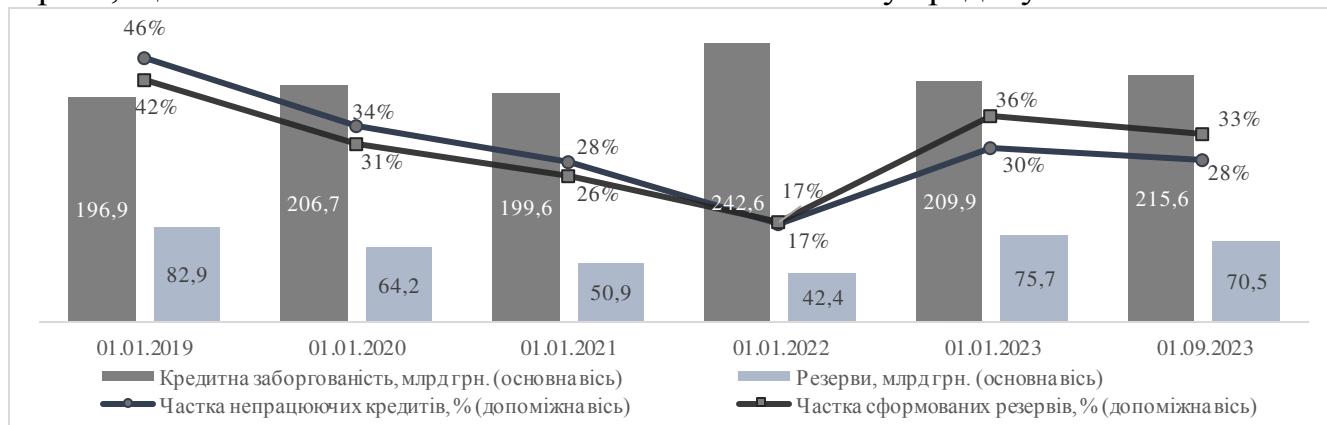

Рисунок 1 – Якість банківського кредитного портфеля фізичних осіб в Україні протягом 2018-2023 рр.

Джерело: розраховано та побудовано автором за даними НБУ [1]

Аби уникнути проблем у майбутньому, українським банкам доцільно звертати увагу на потенційні виклики. Крім цього, Глобальний інститут McKinsey у своєму щорічному звіті «Global Banking Annual Review 2023: The Great Banking Transition» серед 5 пріоритетних напрямків фокусування виділили адаптацію до мінливого ризикованого середовища. В свою чергу, банки повинні відстежувати вплив таких ризикованих факторів на свою діяльність, як інфляція, нечіткі перспективи зростання та відновлення, потенційні проблеми з кредитуванням у певних секторах, ризики, пов'язані зі зміною нормативних вимог, кіберризик та ризик шахрайства та інтеграція розширеної аналітики ШІ в банківську систему. Як прогнозують автори, основні зміни в економіці будуть неочікувані, що вимагатиме від банків більш пильно слідкувати за ними [3].

Таким чином, для того, аби здійснювати ефективне управління цими ризиками банкам варто розглянути питання про виокремлення даної функції в основну – ту, яка буде їх вирізняти на банківському ринку, особливо в умовах глобальних викликів.

Список використаних джерел:

1. Обсяги активних операцій та частка непрацюючих кредитів. *Офіційний сайт НБУ*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.
2. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах : Постанова від 11.06.2018 р. № 64. *Правління Національного Банку України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>.
3. D. Bhattacharyya, M. Dietz, A. Edlich, A. Mehta, B. Weintraub, R. Höll, E. Windhagen. *Global Banking Annual Review 2023: The Great Banking Transition*. *Mckinsey*. 2023. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/global-banking-annual-review#/>.

СЕКЦІЯ «РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Мельник О. І., к. е. н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Андрєєва О. Є.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

У сучасних реаліях розмежування функцій фінансового та управлінського обліку на вітчизняних підприємствах виражено не так явно, як у західному бухгалтерському обліку. Проте для суб'єктів господарювання аграрної сфери України вирішення цього завдання стає дедалі актуальнішим, оскільки кожна організація самостійно обирає напрями розвитку, види продукції, обсяги її виробництва тощо. Тобто, виникає потреба накопичувати інформацію та отримувати необхідні облікові дані за всіма зазначеними параметрами.

Ведення управлінського обліку дозволяє керівництву сільськогосподарських підприємств приймати відповідні управлінські рішення, наприклад щодо витрат господарства, так як це ті кошти, які спрямовано на виробництво продукції, тобто витрати на виробничу стадію кругообігу. Організація обліку витрат та калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції, зокрема в галузі рослинництва, базується на класифікації витрат виробництва, що залежно від поставлених завдань – планування, облік, калькулювання собівартості одиниці виробленої продукції, аналіз фінансово-господарську діяльність та інших.

Процес виробництва є однією з стадій господарського обороту коштів підприємства. На даній стадії встановлюються витрати, пов'язані з виготовленням продукції. Облік таких витрат, виходячи з предмету діяльності організації, дає можливість отримати інформацію для формування фінансового результату діяльності підприємства, що визначається на основі показників собівартості виробленої та реалізованої продукції, з іншого – вона призначена для ухвалення управлінських рішень, спрямованих на забезпечення раціонального використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.

Основне призначення фінансового обліку полягає у забезпеченні достовірності формування собівартості продукції з метою визначення реальної величини показників балансового та оподаткованого прибутку, що викликає

деякі зміни у побудові системи розкриття та відображення виробничих витрат. Саме цим пояснюється необхідність детального аналізу складу витрат, які включаються до собівартості продукції.

Для контролю необхідна інформація про витрати на місцях їх використання за видами продукції, по підприємству загалом. Такі дані отримують на основі наявності технологічних карт виробництва продукції; технічно обґрунтованого нормування витрат на виробництво; оснащення виробництва вимірною технікою; організації технічного контролю за якістю виробленої продукції; визначення видів продукції та переліку бригад, за якими витрати повинні враховуватися обґрунтовано; встановлення номенклатури статей витрат для обліку витрат на виробництво; визначення методів розподілу непрямих витрат за видами виробленої продукції, а також між готовою продукцією та незавершеним виробництвом.

Зазначені аспекти мають бути зафіксовані у документах про фінансову політику підприємства, у технологічній документації, у рекомендаціях з обліку витрат на виробництво та калькулюванні собівартості продукції. Крім того, у посадових інструкціях працівників апарату управління та облікового відділу повинні бути відображені обов'язки щодо планування, управління та контролю витрат. Лише попереднє вирішення названих питань дозволяє організувати обґрунтований облік витрат на виробництво та виявляти реальний фінансовий результат роботи на будь-якому підприємстві.

Формуванню бухгалтерської інформації про види виробництва, склад витрат та їх класифікацію, повинен передувати процес розробки сільськогосподарським підприємством бізнес-плану. Рациональна організація управлінського обліку залежить від поступового, взаємопов'язаного та обґрунтованого втілення ідеї його управлінської орієнтації в практичну діяльність [1]. Тобто у бізнес-плані має бути зазначено перелік статей витрат, які включаються до складу собівартості продукції, розрахунок цін реалізації, прогнозований прибуток тощо. Зазначені дані розшифровуються у розрізі, необхідному для бухгалтерського синтетичного й аналітичного (управлінського) обліку та фінансового обліку – для звітності. Виходячи з показників бізнес-плану, обліковий відділ формує та розробляє облікову політику сільськогосподарського підприємства.

Науково-обґрунтована систематизація статей витрат є організуючим моментом під час побудови їх обліку на виробництво продукції, формуванні інформації про фактичну собівартість продукції, готової до реалізації, оцінки незавершеного виробництва тощо. Це також має значення для формування фінансового результату діяльності підприємства за звітний період.

У сучасних умовах керівник сільськогосподарського підприємства, переглядаючи статті витрат, які є комплексними, може зробити висновок про суму коштів, які стосуються окремої культури або групи культур. Проте у статистичних звітах можуть бути відсутні окремі витрати, тому для

управлінських цілей доводиться складати додаткові документи з переліком усіх статей витрат.

У НП(С)БО 16 «Витрати» [2] зазначено, що кошти, які спрямовано на операційну діяльність групують за наступними економічними елементами: матеріальні затрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація; інші операційні витрати. Таке групування є об'єктом аналітичного обліку, і з цього погляду інформаційна ємність системи виробничого обліку витрат має істотне значення саме для управлінського обліку. Систематизація витрат у розрізі калькуляційних статей необхідна для визначення витрат за їх напрямками, видам вироблюваної продукції, центрам відповідальності й місцям виникнення витрат.

Зауважимо, що сільськогосподарські підприємства з урахуванням особливостей технологічного процесу вирощування окремих видів рослинницької продукції, організації виробництва та частки тих чи інших витрат у собівартості продукції можуть розширити перелік статей або не включати ті чи інші рекомендовані статті до визначеного переліку. Облік витрат у вітчизняній галузі рослинництва ведеться за наступною номенклатурою статей: матеріальні витрати (вартість насіння та посадкового матеріалу, вартість мінеральних добрив; вартість пального і мастильних матеріалів; вартість решти прямих матеріальних витрат); прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати та загальновиробничі витрати (відрахування на соціальні заходи, амортизація, оплата послуг сторонніх організацій, решта інших прямих та загальновиробничих витрат).

Вважаємо, що наведена номенклатура статей витрат для цілей управління має виглядати більш наочно. Для цього доцільно додати, наприклад, статі «Засоби захисту рослин» та «Невиробничі витрати», де можна включити витрати на курортно-санаторне обслуговування працівників та їх дітей, подарунки на різні свята, ритуальні послуги тощо. Витрати на роботи та послуги внутрішнього характеру необхідно відносити на собівартість конкретного виду продукції. Ряд статей повинні залишитися без зміни, наприклад статті «Насіння та посадковий матеріал», «Мінеральні добрива», «Інші витрати».

Для уникнення викривлень у формуванні загальної суми загальновиробничих витрат необхідно забезпечити виконання вимог для докладного й правильного регламентованого обліку, зокрема: у обліковій політиці підприємства представити чітку класифікацію і поділ витрат та узгодження з бюджетуванням; дотримуватися коректного й докладного заповнення первинної документації; використовувати можливості облікової інформаційної системи; забезпечити наявність достатнього штату та необхідного рівень кваліфікації облікових працівників [3].

Таким чином, організоване впровадження і ведення управлінського обліку на підприємствах аграрної галузі має важливе значення у виробництві сільськогосподарської продукції, що буде фактором зростання ефективності

виробництва, зростанню ступеня відповідальності як керівника підприємства, так і його спеціалістів, а це, в свою чергу, сприятиме зростанню рентабельності кожної виділеної структурної бізнес-одиниці та конкурентоспроможності підприємства, а уточнений перелік статей витрат буде елементом удосконалення управлінського обліку.

Список використаних джерел:

1. Панченко О. Д. Вплив особливостей сільськогосподарської галузі на ведення управлінського обліку. *Бізнес Інформ*. 2019. № 4. С. 274-279.
2. Витрати: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затв. Наказ Міністерства фінансів України від 31121999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
3. Сарапіна О. А., Пінчук Т. А., Шрам Т. В. Облік загальновиробничих витрат в управлінні сільськогосподарським підприємством. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : *Економіка і управління*. 2020. Т. 31(70), № 3(2). С. 165-171.

Сокур В. В.,

керівник відділення ПрАТ «УПСК», м. Миколаїв, Україна

Чистякова Д. Д.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ МЕДІАЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Фінансова медіація є альтернативним способом вирішення спорів, який ґрунтується на переговорах між сторонами спору за допомогою третьої сторони – медіатора. Фінансова медіація є ефективним способом вирішення спорів у сфері фінансових послуг, оскільки вона дозволяє сторонам знайти взаємоприйнятне рішення, яке задовольняє інтереси обох сторін.

Страховий ринок України є одним із найбільш розвинених сегментів фінансового ринку. Однак, на цьому ринку існує низка проблем, які негативно впливають на його розвиток. Однією з таких проблем є наявність спорів між страховиками та страхувальниками [1].

Розвиток системи фінансової медіації на страховому ринку України є важливим кроком на шляху до вирішення цієї проблеми. Фінансова медіація може допомогти сторонам спору швидко та ефективно вирішити свої суперечки, що сприятиме підвищенню довіри до страхового ринку та його розвитку.

У 2021 р. в Україні було прийнято Закон України «Про медіацію». Цей закон запровадив правові та організаційні основи медіації в Україні. Закон визначає фінансову медіацію як альтернативний спосіб вирішення спорів, який

ґрунтується на переговорах між сторонами спору за допомогою третьої сторони – медіатора. Фінансова медіація може застосовуватися для вирішення спорів у сфері фінансових послуг, зокрема, у сфері страхування. Закон передбачає, що фінансову медіацію можуть проводити лише особи, які мають відповідну кваліфікацію.

На сьогодні в Україні діє низка організацій, які надають послуги фінансової медіації. Зокрема, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, а також деякі страхові компанії [2].

Однак, рівень розвитку фінансової медіації на страховому ринку України є недостатнім. На сьогодні лише незначна частина спорів між страховиками та страхувальниками вирішується за допомогою фінансової медіації. Фінансова медіація має низку переваг перед традиційним судовим розглядом спорів. Зокрема, фінансова медіація:

- дозволяє сторонам спору знайти взаємоприйнятне рішення, яке задовольняє інтереси обох сторін;
- є більш швидким та ефективним способом вирішення спорів;
- дозволяє зберегти конфіденційність інформації, яка стосується спору;
- дозволяє уникнути судових витрат [3].

Для розвитку системи фінансової медіації на страховому ринку України необхідно вжити наступних заходів [4]:

- підвищити рівень обізнаності страховиків та страхувальників про переваги фінансової медіації;
- розробити та запровадити механізм державної підтримки фінансової медіації;
- запровадити обов'язкову фінансову медіацію для деяких категорій спорів між страховиками та страхувальниками.

Розвиток системи фінансової медіації на страховому ринку України є важливим кроком на шляху до вирішення проблеми наявності спорів між страховиками та страхувальниками. Фінансова медіація може допомогти сторонам спору швидко та ефективно вирішити свої суперечки, що сприятиме підвищенню довіри до страхового ринку та його розвитку. Для розвитку системи фінансової медіації на страховому ринку України необхідно вжити наступних заходів:

- підвищити рівень обізнаності страховиків та страхувальників про переваги фінансової медіації;
- розробити та запровадити механізм державної підтримки фінансової медіації;
- запровадити обов'язкову фінансову медіацію для деяких категорій спорів між страховиками та страхувальниками.

Отже, Україна має потужний потенціал для розвитку фінансової медіації в страховому секторі. Це може стати важливим кроком у напрямі забезпечення

справедливості та ефективності у вирішенні спорів. Крім того, розвиток фінансової медіації може сприяти зміцненню довіри між страховиками та страхувальниками, що, своєю чергою, позитивно вплине на ринкову конкуренцію та надійність страхових продуктів.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки та плану заходів з її реалізації : Розпорядження КМУ від 29 грудня 2021 р. № 1805-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-reformuvannya-sistemi-upravlinnya-derzhavnimi-finansami-na-20222025-roki-ta-planu-zahodiv-z-uyi-realizaciyi-i291221-1805> (дата звернення: 28.10.2023).

2. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 р. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Strategija_financovogo_sectoru_ua.pdf.

3. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Функціонування фінансової системи, її реформування та розвиток». URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/functioning-of-the-financial-system.pdf>.

4. Визначені критерії віднесення учасників фінансового ринку до критично важливих для функціонування економіки на період дії воєнного стану. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/viznacheni-kriteriyi-vidnesennya-uchasnikiv-finansovogo-rinku-do-kritichno-vajlivih-dlya-funktsionuvannya-ekonomiki-na-period-diy-voennogo-stanu>.

Терянік Д. О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Науковий керівник – **Бурковська А. В.,**

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ОФШОРИ ЯК ЗАГРОЗА ДЛЯ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Оподаткування є одним із найважливіших елементів державного регулювання. За допомогою сумлінного нарахування та сплати платниками податків та зборів чітко визначених в податковому кодексі сум здійснюється поповнення державного та місцевих бюджетів для ефективного фінансування всіх сфер діяльності кожної держави. Чітко сформована податкова політика й податкове законодавство та підкріплені до них суворий контроль за сплатою податкових боргів із залученням виконавчої влади забезпечує ріст виробничого, фінансового сектору економіки держави та, відповідно, благополуччя її населення.

З розвитком податкового регулювання в країні з'явилося явище ухиляння від їх сплати як один із способів тінізації економіки. Одним із таких методів обходу податкових обов'язків є легальний вплив капіталу в офшорну територію, тобто юрисдикцію, в якій на законодавчому рівні визначені як статус компаній-нерезидентів, так і відповідні норми їх функціонування на даній території [1].

Офшорні зони та операції на них забезпечують їх учасникам безпеку (фінансову таємницю), надійність комунікації, сумлінний валютний контроль, зв'язок із міжнародною банківською системою та інші привілеї. Внесення капіталу компаній до офшорів зумовлюється його нагромадженням і потребою в легалізації та оподаткуванні за високими ставками в країні його походження, а також нестійким становищем макросередовища, корумпованістю та неефективністю податкової і судової систем.

Послугу офшору, або як його ще називають «податкової гавані», здійснюють країни, що розвиваються, у яких спостерігається суттєво низьке податкове навантаження та для яких такий вид діяльності є поповненням власного державного бюджету. Для класичних офшорних зон (Багамські, Британські Віргінські, Кайманові острови, Домініка, Ліберія, Панама та ін.) є законодавчо визнаним або взяти лише перший збір тільки за реєстрацію, а потім звільняти компанії нерезидентів від оподаткування, або проводити щорічні збори, як у Британських Віргінських островах; у офшорних зонах другої групи (Гібралтар, Ірландія, Кіпр, Ліхтенштейн, Люксембург, Сінгапур, Швейцарія та ін.) висувають низьку податкову ставку, наприклад 10% у Кіпрі; офшорні зони також можуть утворюватися як внутрішні у державах з федеративним устроєм, наприклад, штати Невада у США та Нью-Брансвік у

Канаді [1]. Це є основою їх економіки, тому для цих країн офшори є позитивним явищем та ефективною схемою податкового планування, але не для тих, що мають більш високе податкове навантаження, як, наприклад, Україна та країни Євросоюзу.

Тому, так як офшор є легальним, то необхідним заходом є внесення окремих обмежень до вивозу капіталу за межі країни. Наприклад, НБУ в кінці 90-х рр. ХХ століття посилив контроль за зовнішніми валютними операціями, роблячи їх підозрілими та вартими особливої уваги, адже при здійсненні купівлі товарів у компаній, які перебувають в офшорній зоні, до валових витрат належить лише 85 % вартості куплених товарів чи послуг, що змінює суму податку на прибуток [2]. До того ж були виділені Кабінетом Міністрів України [3] такі офшорні зони, як: Мальдівська республіка, Панама, Монако, Ліберія, більшість островів Британської залежності, Карибського та Тихоокеанського регіону тощо.

Суттєвою проблемою є те, що в Україні існує постійна нестабільна економічна та політична ситуація, яка прогресує у зв'язку з військовими діями на нашій території, і банківська система належним чином не працює з виведенням коштів в офшори. А законодавство стовідсоткових офшорних зон не висуває жодних вимог зареєстрованим компаніям щодо ведення бухгалтерської або податкової звітності [1], як і не надає конфіденційної інформації про їх учасників державі та іншим зацікавленим сторонам. Відслідкувати ж потік коштів за кордон в офшорні юрисдикції можливо при відкритті міжнародного розслідування.

У сучасному світі офшори не є незаконним вилученням капіталу з країни, частково тому, що це є основним видом доходу країн, що розвиваються, і особливо країн острівного типу. Отже, зараз в Україні, включаючи політичну ситуацію, широкомасштабну війну на нашій території і через це – погіршення державного регулювання економіки, існує велика загроза «обміління» бюджетів України, на що впливають і офшорні операції.

Список використаних джерел:

1. Бурковська А. В. Особливості офшорних територій. Матеріали Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу «Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні», м. Миколаїв, 22-24 квітня 2016 р. Миколаїв : МНАУ, 2016. С. 44-46.
2. Карлін М. І., Борисюк О. В. Фінансові офшори : навч. посіб. для студ. ВНЗ III–IV рівнів акредитації. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 240 с.
3. Про віднесення держав до переліку офшорних зон: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2011 р. N 143-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-2011-p#Text>.

Чистякова Д. Д.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
Науковий керівник – **Боднар О. А.**, к. е. н, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЗВИТОК КЛІРИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТА ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Торгові операції у сфері фінансів — переважно автоматизований процес. Угода завершується зарахуванням чи списанням коштів з рахунку. Це відбувається після так званого клірингу.

Кліринг – це процес визначення зобов'язань, у тому числі шляхом нетінгу, за деривативними контрактами та правочинами щодо інших фінансових інструментів, валютних цінностей, за товарними операціями, що супроводжується забезпеченням функціонування системи управління ризиками та гарантій з виконання таких зобов'язань [1].

Клірингові послуги - це послуги, що надаються особою, яка провадить клірингову діяльність, під час провадження клірингової діяльності, в тому числі здійснення клірингу, відкриття та ведення клірингових рахунків учасників клірингу, клієнтів учасників клірингу (далі - клірингові рахунки), здійснення розрахунків у системі клірингового обліку та/або організації проведення розрахунків та/або поставки, а також надання інформації та здійснення заходів щодо управління ризиками (в тому числі врегулювання дефолту) [2].

Клірингова діяльність здійснюється на підставі нормативно-правових актів, які регулюють порядок проведення розрахунків та врегулювання ризиків [1-3 та ін.].

Існують спеціальні клірингові компанії (палати), які є юр.особами та займаються посередництвом у наданні такого виду послуг. Вони шукають постачальникам замовників та сприяють укладанню угоди між ними. Діяльність подібних організацій ліцензована та регулюється центральними банками (ЦП) у різних державах. У їх якості може виступати приватна чи державна компанія, що надає послуги зі зведення контрагентів між собою та нарахування компенсаційних виплат. Вона практично організовує проведення угод [4].

При клірингу відбувається «очищення» багатьох зобов'язань обох сторін з обчисленням підсумкового сальдо боржників і кредиторів. Інші функції такої зустрічної торгівлі:

- переведення цінних паперів від емітента до покупця;
- надходження грошей від одного учасника до іншого;
- надання гарантій дотримання домовленостей щодо термінових угод;
- збирання даних за завершеними договорами;
- розподіл взаємних зобов'язань щодо поставок та розрахунків [4].

За такої торгівлі знижується кількість готівкових переказів. Розширюються безготівкові платежі. Підприємства отримують можливість скоротити витрати на зберігання та транспортування грошей. Прибуток відповідно зростає.

В Україні клірингову діяльність здійснюють клірингові установи та Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках. Кліринговою установою може бути банк, біржа або небанківська фінансова установа, що створена виключно в організаційно-правовій формі публічного акціонерного товариства у відповідності до законодавства України.

Види клірингу залежать від діяльності сторін та формі взаємовідносин між ними. Існують такі види клірингу: валютний кліринг – форма співпраці між країнами, яка передбачає відсутність фактичних валютних переказів; товарний кліринг – взаєморозрахунок відповідно до наданих послуг чи товарів між установами; простий кліринг – у випадку співпраці двох сторін, які розраховуються по факту здійсненої операції відповідно домовленостей (надання конкретної послуги, постачання розхідних матеріалів для виготовлення товару); багатосторонній кліринг – співпраця багатьох підприємств між собою, наприклад, від виготовлення товару до його реалізації; міжбанківський кліринг – операції розрахунків між банками; біржовий кліринг – між юридичними та фізичними особами за цінні папери.

Кліринг, як і будь яка фінансова операція, містить вигоди та недоліки. Плюси клірингу: швидкість проведення розрахунків, відсутність зайвих витрат на зберігання та перевезення коштів, відсутність ризиків щодо коливання цін; Мінуси: заключення специфічних договорів, ризик невиконання зобов'язань однієї зі сторін, можливість помилки у даних розрахунків, що може привести до невірної перерахованої суми.

Отже, розвиток клірингової діяльності є важливою умовою для забезпечення фінансової стабільності та економічного зростання держави.

Вона сприяє підвищенню ефективності фінансового ринку, зниженню ризиків фінансових операцій та захисту прав учасників фінансового ринку.

Список використаних джерел:

1. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Про ринки капіталу та організовані товарні ринки Закон України від 23.02.2006, № 3480-IV; станом на 29.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.
2. Про затвердження Положення про провадження клірингової діяльності; Положення НКЦПФР від 13.01.2022 № 5; станом на 18.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-22#Text>.
3. Про затвердження Положення про порядок надання звітності про провадження клірингової діяльності до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку; Положення НКЦПФР від 27.12.2013 № 2994; станом на 19.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0144-14/print1489744409602090#Text>.
4. Що таке кліринг: види та особливості. Фрідом Фінанс Україна. 2022. URL: <https://ffin.ua/blog/articles/investopedia/post/shho-take-kliring-vidi-ta-osoblivosti>.

СЕКЦІЯ «ЗАКОРДОННА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ»

Нестерчук Т. В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
Науковий керівник – **Боднар О. А.**, к. е. н, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ВПРОВАДЖЕННЯ FINTECH ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ: ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД

Впровадження сучасних фінансових технологій, відомих як FinTech, є неабияким кроком у розвитку державних фінансів у всьому світі. Цей інноваційний підхід до управління грошовими потоками та фінансовими ресурсами не лише спрощує процеси, але й забезпечує високий рівень ефективності та безпеки. У світлі швидких змін у глобальному фінансовому середовищі та необхідності вдосконалення державного фінансового управління, іноземний досвід впровадження FinTech технологій стає джерелом інформації для українських регуляторів та фінансових установ.

Сьогодні FinTech – це технології, що застосовуються в фінансовій сфері, та використовуються для того, щоб допомогти компаніям керувати фінансовими аспектами свого бізнесу, включаючи нові програми та додатки, процеси та бізнес-моделі [1].

FinTech може бути успішно впроваджено в різні сфери управління грошовими коштами державного сектору, реформуючи та покращуючи їхню операційну ефективність та прозорість. Важливі галузі застосування включають [2]:

1. Казначейські платежі: використання FinTech технологій дозволяє автоматизувати та оптимізувати процеси казначейських платежів. Електронні системи можуть забезпечити точну та швидку обробку фінансових транзакцій, мінімізуючи ризики помилок та забезпечуючи безпеку фінансових операцій;

2. Збір податків і неподаткових надходжень: FinTech може полегшити збір податків та інших надходжень для державного бюджету. Електронні системи можуть автоматизувати процеси стягнення платежів, виявлення податкових обов'язків та моніторингу неподаткових надходжень, що сприяє підвищенню ефективності та зменшенню можливостей для фінансових зловживань;

3. Управління боргом: використання FinTech технологій управління боргом дозволяє ефективно моніторити і керувати державним боргом. Аналітичні інструменти, блокчейн-технології та інші інноваційні рішення

можуть сприяти оптимізації рівня боргових зобов'язань та зниженню їхньої вартості;

4. Аналітика та звітність: впровадження FinTech дозволяє отримувати швидку та точну фінансову аналітику та звітність, що є критичним для прийняття рішень в державному секторі. Автоматизовані засоби обробки даних та аналітичні інструменти спрощують процес аналізу та сприяють плануванню бюджету та ресурсів;

5. Цифрова ідентифікація та безпека: FinTech також може покращити системи цифрової ідентифікації та кібербезпеки, щоб забезпечити захист фінансових даних та персональної інформації громадян.

Розробка та впровадження платформ для обміну даними в рамках відносин G2G (держава для держави), G2B (держава для бізнесу) та G2C (держава для громадян) є ключовим аспектом управління грошовими коштами державного сектору. Ці платформи відкривають перед корисувачами можливості для покращення ефективності та прозорості взаємодії між різними групами суб'єктів та сприяють оптимізації фінансових процесів [3].

G2G (держава для держави): електронна взаємодія між державними органами та установами вимагає сучасних інформаційних рішень. Онлайн-платформи для G2G дозволяють уряду підвищити внутрішню ефективність, спрощуючи обмін даними між різними відомствами, покращуючи координацію та швидкість реагування на виклики державного управління.

G2B (держава для бізнесу): забезпечення легкого доступу бізнесу до інформації та послуг уряду може значно полегшити фінансовий процес для компаній. Платформи G2B допомагають у вирішенні податкових та регуляторних питань, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності бізнесу та стимулює інвестиційний клімат.

G2C (держава для громадян): застосування інформаційно-комунікаційних технологій для покращення державних послуг для громадян робить доступ до грошових ресурсів та послуг більш зручним і ефективним. Громадяни отримують можливість легко користуватися державними ресурсами, включаючи системи соціального захисту та фінансову допомогу.

Програми використання FinTech в управлінні грошовими коштами державного сектору, зокрема програми G2P, виявилися надзвичайно корисними під час пандемії COVID-19 та інших кризових ситуацій. Давайте розглянемо деякі з них докладніше [2]:

1) програма Novissi в Того. У квітні 2020 року уряд Того відзначив важливість надання фінансової підтримки своїм громадянам під час пандемії COVID-19. Уряд створив та запустив цифрову масштабну платформу для масових виплат, яка дозволяла отримувачам зареєструватися та отримувати мобільні гроші за декілька секунд, навіть за допомогою базових мобільних телефонів без доступу до Інтернету.

Перша фаза програми використовувала базу даних виборців для ідентифікації отримувачів. Друга фаза програми використовувала супутникові

знімки, метадані мобільних телефонів та машинне навчання для виявлення найвразливіших осіб, переважно інформальних працівників, в 200 найбільш бідних округах.

2) Програма в Індії. Уряд Індії передавав кошти безпосередньо на банківські рахунки майже 500 мільйонам бенефіціарів в рамках пакетів допомоги від 2020 року, пов'язаних з COVID-19. Для забезпечення цих платежів використовувалися існуючі бази даних у системі публічного фінансового управління (PFMS), комерційні банківські системи та дані бенефіціарів різних соціальних програм.

3) Програма в Бразилії. У Бразилії кількість отримувачів безпосередніх грошових переказів зросла з 14 мільйонів до 50 мільйонів після того, як уряд використовував масштабні рішення на основі хмарних технологій для онлайн-банківських додатків.

4) Програма в Есватіні (колишня Свазіленд). В Есватіні перейшли від готівкових та чекових виплат до виплат пенсій для літніх громадян за допомогою мобільних грошей. Країна використовувала свою сильну мережу обслуговування готівки та національну систему ідентифікації для здійснення цифрових платежів за допомогою мобільних грошей.

Ці програми показують, як FinTech-рішення можуть бути успішно використані для розподілу коштів у державному секторі під час кризових ситуацій. Вони дозволяють урядам швидко та ефективно надавати фінансову допомогу своїм громадянам, зменшуючи бюрократичні процеси та забезпечуючи доступ до коштів для тих, хто цього найбільше потребує.

Отже, розглянутий іноземний досвід впровадження fintech технологій для управління державними фінансами може бути використаний в нашій країні з метою адаптації взаємодії суб'єктів фінансового ринку та державних фінансів – користувачів та органів управління.

Список використаних джерел:

1. Фінансові технології. Wikipedia. 2023. ULR: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D1%96_%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97
2. Gerardo Uña, Alok Verma, Majid Bazarbash and Ms. Naomi N Griffin. Fintech Payments in Public Financial Management: Benefits and Risks. *International Monetary Fund*. Volume 2023, Issue 020. P. 36. DOI: <https://doi.org/10.5089/9798400232213.001>. ULR <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2023/020/article-A001-en.xml>
3. Платформи обміну даними (G2G, G2B, G2C). Медирент | Інформаційні технології. 2023. ULR <https://medirent.ua/solutions-products/public-sector-enterprise-solutions/data-exchange-platform-g2g-g2b-g2c>.

Польовий А. М.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К. А.**, асистент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ: ІСТОРІЯ ТА РОЛЬ У ФОРМУВАННІ БІЗНЕСУ

Соціальна відповідальність являє собою свідоме усвідомлення суб'єктами соціальної держави взаємодії в соціальному просторі, відповідальне виконання своїх зобов'язань перед співгромадянами, суспільством і державою. У цьому явищі переважає моральний аспект, який повинен бути підтриманий відповідальністю як перед собою, так і перед іншими. Концепція соціальної відповідальності змушує кожну особу урахувати інтереси суспільства, взявши на себе відповідальність за вплив своєї діяльності на інших людей, громаду та природне середовище у всіх відносинах [1].

Соціальна відповідальність є особливим типом відносин у суспільстві й вказує на розвиненість соціально орієнтованої системи, що є показником соціальної, економічної зрілості суспільства та його соціального забезпечення. Соціальна відповідальність полягає в тому, щоб дії соціальних суб'єктів (особистості, соціальної групи, держави) відповідали взаємним вимогам, ідеалам, діючим нормам і загальним інтересам [1].

Соціальна відповідальність має два аспекти: об'єктивний, що визначає зовнішні соціальні вимоги, які зобов'язують діючого суб'єкта взаємодіяти в соціальних зв'язках, та суб'єктивний, який відображає соціально-моральні якості особистості.

Перші дослідження у галузі соціальної відповідальності почалися на початку ХХ століття, і систематичний аналіз розпочався з роботи Г. Боуена «Соціальна відповідальність бізнесмена» (1953 р.). Вчені А. Керролл, Д. Віндзор, М. Ван Марревік, Р. Штойер провели детальний аналіз становлення та розвитку концепцій соціальної відповідальності та підходів до їх систематизації [2]. А. Керролл, враховуючи складність генезису соціальної відповідальності, провів аналіз термінологічних змін протягом десятирічного періоду. Він визначив 50-ті роки як початок сучасної ери соціальної відповідальності, 60-ті роки як період інтенсивного розширення визначень корпоративної соціальної відповідальності, 70-ті як час широкого розповсюдження різних визначень, а 80-ті роки – як період зменшення кількості визначень, зростання наукових досліджень та появу альтернативних концепцій [2].

Дослідження Девіса та інших вчених, щодо аналізу діяльності корпорацій, підтвердили, що соціальна відповідальність сприяє розвитку та підвищенню іміджу компаній, а її уникнення обмежує економічні можливості

підприємств. Це підтверджує, що ті, хто не використовує владу в напрямі, який вважається суспільством відповідальним, мають тенденцію втрачати цю владу в довгостроковій перспективі [2].

На початку 90-х років XX століття концепція соціальної відповідальності зберігала напрями розвитку як теоретична основа, що поступово перетворювалася в альтернативні теорії. Вчені М. Ван Марревік, Ф. Котлер, Л. Ненсі, Р. Штойср, М. Лангер, А. Конрадт, А. Мартінуззі вказали на необхідність узгодження соціальної відповідальності бізнесу з поняттям корпоративної стійкості. Вони пропонували модель, що поєднує теоретичну концепцію соціальної відповідальності із концепціями «сталого розвитку», «корпоративної стійкості» і «управління відносинами із зацікавленими сторонами». Ця модель зробила внесок у структуризацію соціальної відповідальності за допомогою виділення трьох її складових: проведення першочергових виплат та виконання стратегічних завдань (базова складова), покращення умов праці та розширення гарантій для працівників та благодійність [2].

Ідея соціальної відповідальності бізнесу (CSR) з'явилася у світі у 1970-ті у США та Великій Британії через посилення уваги громадськості, споживачів до загального іміджу компанії/фірми, а саме: вибору бізнес-партнерів, які володіють доброю репутацією та відзначаються відповідальним підходом; забезпечення соціального захисту та відсутності дискримінації серед найманих працівників; гарантування якості та безпеки виробленої продукції/надання послуг; уважне ставлення до впливу фірми на екологію та суспільство; дотримання прозорості та відкритості в управлінні, а також взяття на увагу соціальної відповідальності при прийнятті стратегічних бізнес-рішень [3].

Дотримання соціальної відповідальності гарантує конкурентні переваги на ринку, полегшує доступ до інвестицій та нових ринків, сприяє зростанню продажів товарів/послуг та збільшенню прибутків. Бізнес-структури часто реалізують корпоративну соціальну відповідальність і благодійність, одночасно спонсоруючи (причому останні напрямки не пов'язані з підвищенням прибутковості компанії) [3].

Для народу реалізація соціальної відповідальності є запорукою розв'язання соціальних проблем, підвищення рівня екологічної безпеки, ефективного та економного використання природних ресурсів. Корпоративна соціальна відповідальність сприяє співпраці бізнесу з місцевими громадами, що позитивно впливає на якість та безпеку життя людей. У 21 столітті корпоративна соціальна відповідальність сприяє переходу суспільства до сталого розвитку [3].

Для держави поширення практик соціальної відповідальності сприяє розвитку державно-приватного партнерства, особливо для реалізації регіональних та національних проєктів. Соціальна відповідальність бізнесу передбачає залучення бізнесу до розв'язання соціальних питань, що належать до соціальної політики держави: працевлаштування молоді, людей передпенсійного віку, людей з обмеженими фізичними можливостями;

фінансова підтримка об'єктів соціальної інфраструктури (шкіл, лікарень, бібліотек, музеїв) тощо [3].

Соціальна відповідальність бізнесу також сприяє співпраці приватного та державного секторів у реалізації завдань енергозбереження, інноваційного розвитку, екологізації виробництва (інвестиції в екологічно чисті технології, відновлювані джерела енергії) тощо [3].

У 21 столітті споживачі розвинених країн світу віддають перевагу компаніям з надійною репутацією та активною політикою у сфері соціальної відповідальності. Згідно з опитуваннями громадян (Cone Communications CSR Study, 2017), 87% респондентів купують товари та послуги у тих компаній, які беруть участь у вирішенні соціальних, екологічних та інших суспільно значущих проблем. 63% респондентів сподіваються, що навіть без законодавчих ініціатив компанії будуть ініціювати соціальні та екологічні зміни на краще. Водночас 76% респондентів-споживачів (США) відмовляються від товарів чи послуг комерційних фірм, чия філософія суперечить їхнім переконанням [3].

Отже, соціальна відповідальність відіграє важливу роль у формуванні бізнесу, а дотримання принципів соціальної відповідальності гарантує суб'єкту бізнесу конкурентні переваги на ринку, дозволяє полегшити доступ до інвестицій та нових ринків, сприяє зростанню продажів товарів/послуг.

Список використаних джерел:

1. Патинок О.П. Соціальна відповідальність в професійній діяльності соціального інспектора. URL: <https://numl.org/OQx>.
2. Соціальна відповідальність: історія розвитку, суть та значення, типи та напрямки. URL: <https://numl.org/OQy>.
3. Біла С. О. Соціальна відповідальність бізнесу. Велика українська енциклопедія. URL: <https://numl.org/OQz>.
4. Sirenko N., Burkovska A., Lunkina T., Mikulyak K., Gannichenko T. The Socialization of Education as a Means of Developing Entities Within the Agricultural Sector. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2020. Vol. 42. No.4: pp. 441-451.

Рагуліна А. О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Бурковська А. В.,** к.е.н, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПОДАТКОВА КОНКУРЕНЦІЯ МІЖ КРАЇНАМИ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ

Оподаткування було одним з важливих елементів у наборі інструментів політики щодо конкуренції між державами. Інструменти оподаткування включають, зокрема, ставки податку і пільгові режими оподаткування, які пропонують нижчий податковий тягар на певні види доходу, як правило, пов'язані з мобільною діяльністю або певними географічними регіонами. Ефективна податкова система забезпечує стабільність економічного розвитку держави, так як вона є основним джерелом надходження коштів до державного бюджету. Одним із напрямків удосконалення податкової системи нашої країни є порівняння із системами розвинених іноземних країн.

Податкова конкуренція між країнами - це ситуація, коли країни «змагаються» між собою, намагаючись привернути іноземні інвестиції та підприємства шляхом зниження податків або надання інших податкових пільг, що може мати як позитивні, так і негативні наслідки для економіки [1].

Міжнародна податкова конкуренція має певний вплив на національний економічний розвиток. Вона, зокрема, покращує ефективність функціонування світових ринків в умовах різноманітності національних систем оподаткування. Крім цього, підвищуються як ефективність сфери надання публічних послуг, так і загальне благополуччя. Поява міжнародної податкової конкуренції сприяє перетворенню національних податкових систем і їх векторизацію на підтримку внутрішнього економічного зростання.

Вважаємо доцільним проаналізувати ставки податків в окремих країнах ЄС і Україні (табл. 1):

Таблиця 1. Ставки податків в окремих країнах ЄС і Україні

Назва країни	Назва податку		
	ПДФО	Податок на прибуток	ПДВ
Україна	18%	18%	20%
Румунія	10%	16%	19%
Угорщина	15%	9%	27%
Німеччина	Прогресивна- від 14% до 45%	29,89%	19%
Франція	Прогресивна- від 14% до 45%	31%	20%

Джерело: побудовано автором за даними [2]

Як бачимо, в Україні середньоєвропейський рівень оподаткування. Дослідження [3] виявили значну різницю між поточними податковими ставками: від 29% у Болгарії до 76% у Швеції; 28 країн мають ставки, які перевищують 50%, а середня ставка для всіх країн складає 56%.

Одним з основних наслідків податкової конкуренції є зростання привабливості країни для іноземних інвестицій. Зниження податкового тягаря може привернути бізнеси з інших країн, що стимулює економічне зростання та створення нових робочих місць. Крім того, це може сприяти розвитку інновацій та підвищенню конкурентоспроможності країни.

Однак, податкова конкуренція також може мати і негативні наслідки:

1) Зниження податків може призвести до зменшення доходів держави, що обмежує її можливості фінансування соціальних програм та інфраструктури;

2) Країни, які активно залучають іноземні інвестиції через податкову конкуренцію, можуть стати залежними від цих інвестицій. Це може призвести до вразливості в разі економічних коливань в інших країнах.

3) Зниження бюджетних надходжень також може призвести до втрати якості громадських служб, таких як охорона здоров'я, освіта та безпека. Це може негативно вплинути на якість життя громадян [4].

Отже, податкова конкуренція між країнами має як позитивні, так і негативні наслідки для економік конкуруючих держав. Важливо знайти баланс між стимулюванням інвестицій і забезпеченням фінансової стабільності та соціального розвитку країни. Для забезпечення стійкого економічного розвитку країни важливо збалансувати свою податкову політику та співпрацювати на міжнародному рівні для запобігання підвищеній податковій конкуренції. Тільки тоді можна досягти економічного зростання, яке принесе користь всьому суспільству.

Список використаних джерел:

1. Chapter 6 Has Tax Competition Become Less Harmful? URL: <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9781513511771/ch006.xml>.
2. Податки в Україні vs країни ЄС: де платять більше? – Ціна держави - проект CASE Україна. URL: <https://cost.ua/714-podatky-v-ukrayini-vs-krayiny-eu-de-platyat-bilshe/>.
3. Лук'янчук С. Чи високі в Україні податки? Порівняння податкових ставок у розвинених країнах світу. Texty.org.ua – статті та журналістика даних для людей. URL: <https://texty.org.ua/articles/103913/chy-vysoki-v-ukrayini-podatky-porivnyannya-podatkovykh-stavok-u-rozvyenyh-krayinah-svitu/>.
4. Peer Pressure: tax competition and developing economies. World Bank Blogs. URL: <https://blogs.worldbank.org/governance/peer-pressure-tax-competition-and-developing-economies>.

Сизоненко Ю. С.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К. А.,** асистент

кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Соціальна відповідальність територіальних громад є важливим фактором сталого розвитку. Вона дозволяє територіальним громадам забезпечити високий рівень життя своїх мешканців, сприяти економічному зростанню та охороні навколишнього середовища.

Соціальна відповідальність територіальних громад може позитивно впливати на економічний розвиток, зокрема (рис. 1):

Сприяти підвищенню конкурентоспроможності територіальної громади

- територіальні громади, які дбають про своїх мешканців, мають вищий рівень довіри з боку бізнесу та населення. Це може сприяти залученню інвестицій, створенню нових робочих місць та зростанню економічного потенціалу територіальних громад.

Сприяти підвищенню якості людського капіталу

- соціальні програми територіальних громад, спрямовані на розвиток освіти, охорони здоров'я та соціальної допомоги, сприяють підвищенню рівня освіти, здоров'я та добробуту населення. Це може призвести до підвищення продуктивності праці та економічного зростання.

Сприяти створенню сприятливого бізнес-клімату

- територіальні громади, які дбають про своїх мешканців, створюють сприятливі умови для розвитку бізнесу. Це може призвести до створення нових робочих місць, зростання податкових надходжень та економічного розвитку.

Рисунок 1 – Позитивний вплив соціальної відповідальності на економічний розвиток територіальних громад

Джерело: узагальнено автором на основі [1].

Звичайно, соціальна відповідальність територіальних громад не є єдиним фактором, що визначає економічний розвиток. Однак вона є важливим елементом, який може сприяти покращенню економічних показників.

Для підвищення рівня соціальної відповідальності територіальних громад необхідно:

1. Розробити та впровадити стратегію соціальної відповідальності територіальної громади. Стратегія повинна визначати основні напрями

соціальної діяльності територіальної громади, цілі та завдання, шляхи їх реалізації;

2. Створити систему моніторингу та оцінки ефективності соціальної діяльності територіальної громади. Моніторинг та оцінка дозволять відстежувати прогрес у реалізації стратегії соціальної відповідальності та вносити необхідні корективи;

3. Розвивати партнерство з громадськими організаціями та бізнесом. Партнерство з громадськими організаціями та бізнесом дозволяє залучити додаткові ресурси та реалізувати масштабні соціальні проекти.

До важливих аспектів соціальної відповідальності також належить відкритість та прозорість механізму звітності перед громадою. Органи місцевої влади мають інформувати громадян про досягнення та результати соціальних проектів, а також залучати громадян до прийняття рішень, тим самим створюючи довіру до місцевих органів влади [2].

Прозорість та ефективність функціонування територіальних громад має на меті виконання певного ряду заходів, що можуть бути впроваджені поступово. Для підвищення ефективності звітності перед громадою важливого значення набувають наступні кроки (рис. 2):

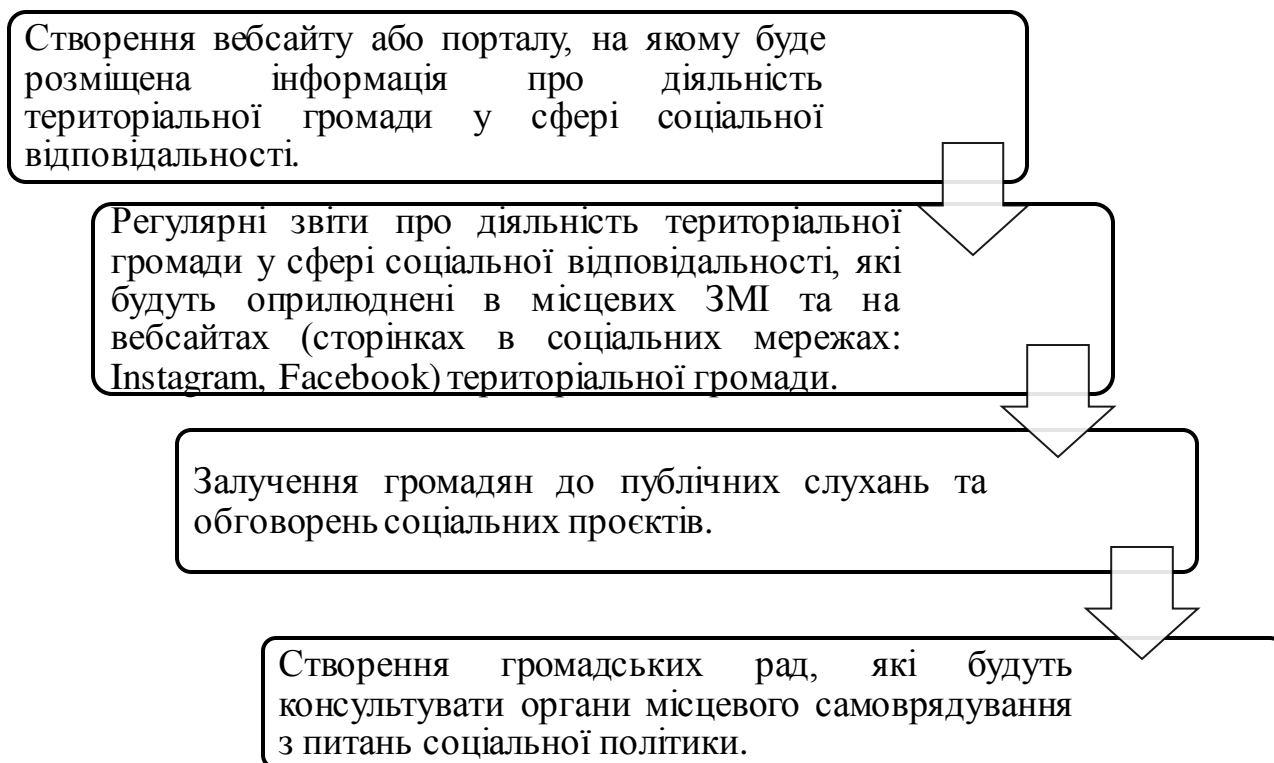

Рисунок 2 – Заходи підвищення ефективності звітності територіальної громади

Джерело: авторська розробка

Соціальна відповідальність територіальних громад є важливим фактором сталого розвитку. Вона дозволяє територіальним громадам забезпечити високий рівень життя своїх мешканців, сприяти економічному зростанню та

охороні навколишнього середовища. Впровадження соціальної відповідальності територіальних громад є важливим кроком на шляху до сталого розвитку громад.

Список використаних джерел:

1. О. Є. Кузьмін, О. В. Пирог, Л. І. Чернобай, Н. С. Станасюк, І. І. Пасінович. Соціальна відповідальність: практичний аспект. Київ. *Видавничий дім «Кондор»*. 2020. 244 с.
2. Мулеса Е. В. Соціальна відповідальність органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади. *Науковий вісник Ужгородського Університету. Серія «Економіка»*. Випуск 1 (59). 2022. С. 67–72.
3. Сіренко Н. М., Бурковська А. В., Лункіна Т. І. Інституціональне забезпечення локальної соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектора економіки. *Фінансово-кредитна діяльність : проблеми теорії та практики*. Т. 1. № 32, 2020. С. 536-544.
4. Sirenko N., Burkovska A., Lunkina T., Mikulyak K., Gannichenko T. The Socialization of Education as a Means of Developing Entities Within the Agricultural Sector. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2020. Vol. 42. No.4: pp. 441–451.

СЕКЦІЯ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Боднар О. А., к. е. н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет
Светенко Р. О.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

СУЧАСНА ПАРАДИГМА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

У світлі поточної економічно-соціальної ситуації в країні наголошується на необхідності оперативної та адекватної реакції суб'єктів господарювання на економічні труднощі, використовуючи передові методи управління ризиками. Очевидно, що умови діяльності сучасних установ в багатьох аспектах не є сприятливими. У зв'язку з цим, використання стратегій антикризового управління стає все більш популярним серед аграрних підприємств, спрямованим на подолання труднощів та забезпечення стійкості в умовах економічних турбуленцій.

Варто відзначити, що антикризова стратегія представляє собою найбільш ефективний інструмент в системі антикризового менеджменту. Вона визначає належну поведінку підприємства в умовах непередбачуваних змін у зовнішньому середовищі і визначає основні напрямки та параметри його діяльності [1].

Вчасне та систематичне виконання обов'язків, що покладені на кожного з учасників антикризового управління, створює оптимальні умови для їх ефективної реалізації. Це сприяє перетворенню теоретичних принципів антикризового управління в інструмент стратегічного ризик-менеджменту.

Успішність застосування стратегії антикризового управління залежить від вчасного визначення причин, що призвели до виникнення кризи на аграрному підприємстві. Антикризове управління включає ряд принципів та правил, які можуть бути застосовані в різний порядок, в залежності від економічних умов та фінансового стану аграрного підприємства. Вибір антикризової стратегії для діяльності та розвитку підприємства ґрунтується на урахуванні взаємодії великої кількості взаємозалежних, різнонапрямкових ендогенних та екзогенних факторів, а також стадій життєвого циклу аграрного підприємства.

Типові антикризові рішення для суб'єктів господарювання аграрного сектору включають такі аспекти:

1. Запропоновані значущі зміни у стратегії підприємства, такі як переосмислення місії та цілей компанії, орієнтація на нові ринки збуту готової сільськогосподарської продукції та результатів її переробки, впровадження

нових управлінських концепцій, аутсорсинг та формалізоване довгострокове планування;

2. Зміни в організації фінансового менеджменту, такі як диверсифікація діяльності, реорганізація через злиття або поглиблення, залучення додаткового капіталу, відстрочення погашення фінансових зобов'язань, зниження витрат на виробництво продукції, придбання нових технологій, реінвестиції та зміни цінової політики;

3. Перегляд мотиваційних заходів для персоналу, такий як впровадження нових заохочувальних схем, підвищення рівня компетентності менеджерів, модульна система компенсації вільним часом, формування корпоративної культури, стимулювання командної роботи, реформування організації праці, а також проведення непопулярних заходів, таких як скорочення зайнятості та зниження зарплат;

4. Посилення контрольних функцій на підприємстві, такі як додатковий фінансовий моніторинг, систематичний контроль за виконанням завдань, впровадження системи управління якістю продукції та наданих послуг, підвищення відповідальності працівників за кінцевий результат, ревізія діяльності виробничих одиниць незалежно від ступеня їх самостійності та інше [1].

Ураховуючи тривалість і інтенсивність кризового періоду, можна виділити стандартні стратегії для аграрних підприємств, які включають: стратегію реструктуризації; стратегію зростання; стратегію ліквідації [2].

Внаслідок труднощів управління в умовах кризи, керівники мають виконати такі завдання: пояснити колективу ціль та очікувані результати застосування інструментів ризик-менеджменту в умовах кризової ситуації на підприємстві; поширити серед персоналу ідеї нової антикризової стратегії; привертати адекватні фінансові ресурси для впровадження антикризової програми; приймати рішення, спрямовані на вирівнювання організаційної структури підприємства із новою стратегією розвитку для виходу з кризової ситуації.

Отже, вибір та реалізація антикризової стратегії, адаптованої до сучасних реалій допомагають аграрним підприємствам знизити ймовірність виникнення кризових ситуацій у майбутньому, зменшити розмір можливих втрат внаслідок поглиблення кризових явищ, підвищити стратегічний потенціал для протидії кризовим ситуаціям та укріпити адаптаційні можливості.

Список використаних джерел:

1. Сова О.Ю. Морозов Є.Ю. Сучасна парадигма антикризового управління підприємством. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. Том 31 (70). № 2, 2020. С.43-47. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-2-45>.
2. Боднар О. А. Врабіє Н.В. Джосан В.П. Фінансова реструктуризація: особливості та ефективність проведення в Україні. *Інфраструктура ринку: Електрон. наук.-практ. журнал*. Випуск 36/2019. Одеса. 2019. С. 88-92. URL: http://www.market-inf.od.ua/journals/2019/36_2019_ukr/16.pdf.

Замкова І. В., д. е. н, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
Бохонок А.А.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПРЕМІВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Умови запровадження та розміри надбавок, доплат, премій, винагород та інших заохочувальних виплат підприємства, установи та організації встановлюють у колективному договорі. Це передбачено ст. 97 КЗпП та ст. 15 Закону про оплату праці [1].

Питання щодо виплати премій роботодавець самостійно вирішує із профспілкою, наголошує Федерація профспілок України.

Згідно з п. 3 ч. 1 ст. 38 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» виборний орган первинної профспілкової організації на підприємстві, в установі, організації разом із роботодавцем вирішує питання оплати праці, в тому числі й премій, винагород та інших заохочувальних і компенсаційних виплат [2].

Приписом ч. 1 ст. 11 Закону № 2136 дозволено за ініціативою роботодавця зупиняти дію окремих положень колективного договору на період воєнного стану [3].

Такими положеннями можуть бути й ті, що стосуються преміювання працівників. Тобто фактично на період війни можна зупинити або обмежити виплату премій: усіх або якихось конкретних видів.

Премії до державних свят на час війни не виплачують. Водночас до професійних свят та ювілейних/святкових дат преміювати не заборонено. Також під час війни працівник може розраховувати на виробничу премію. Тобто, якщо є кошти у фонді оплати праці підприємства, то преміювати можна. Звичайно, що за дотримання загальних умов. Питання лише можна поставити про етичність такого преміювання. Однак, якщо воно здійснюється не вибірково, а багатьом працівникам суб'єкта господарювання, то його можна розглядати і як різновид матеріальної підтримки таких осіб під час війни [4].

Умови преміювання працівників у місяці звільнення/прийняття, а також депреміювання обов'язково мають бути прописані в Положенні про преміювання [5].

Депреміювання працівника є важливою складовою управління персоналом і дисципліною на робочому місці. Якщо підприємство має встановлені процедури та положення про преміювання, то також важливими є відповідні правила для депреміювання, щоб вони були чіткими та справедливими.

У Положенні про преміювання визначається коло працівників, на яких поширюється дія системи преміювання, показники, конкретні умови, розмір, терміни, а також порядок нарахування премій щодо кожної категорії працівників.

Таке положення може складатися із таких основних розділів:

- Загальні положення;
- Умови та порядок виплат премій, доплат та надбавок;
- Порядок визначення розміру виплат, їх перегляду;
- Умови та порядок їх виплати працівникам.

Положення може містити правила та обмеження (заборони) щодо преміювання працівників [6].

У випадку якщо роботодавець не ініціював зупинити або обмежити виплату премій, то положення Колективного договору щодо преміювання діють і під час воєнного стану.

Після скасування/припинення воєнного стану положення колективного договору про преміювання мають відновити свою роботу.

Список використаних джерел:

1. Про оплату праці : Закон України від 24.03.95 № 108. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text>
3. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 № 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>
4. Онищенко В. Виплати премій до професійних свят і святкових днів. : <https://oblikbudget.com.ua/article/1187-viplati-premy-do-profesynih-svyat-svyatkovih-dnv-robotnikam-oms#ancex1>
5. Премія під час війни: виплачувати чи ні? URL: <http://opkho.com.ua/premiya-pid-chas-vijni-viplachuvati-chi-ni/>
6. Чи можна під час війни нараховувати премії до свят? URL: <https://news.dtki.ua/labor/compensation/85733-ci-mozna-pid-cas-viini-narakhovuvati-premiyi-do-sviat>

Карпук І. М., Бондаренко К. А.,

здобувачі вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник – **Сіренко Н. М.**, д. е. н, професор,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЧИ ВНУТРІШНЬОВИРОБНИЧА (УПРАВЛІНСЬКА) БУХГАЛТЕРІЯ?

З огляду на поставлену проблему, зазначимо - ми розрізняємо бухгалтерський облік як науку та галузь практичної діяльності людини. Бухгалтерський облік є функцією управління, котра в економіці інноваційного розвитку та знань, набуває домінуючої ваги. Це у свою чергу вимагає змінити ті завдання, котрі ставляться до нього та функції, що він виконує. Це є вихідною точкою, від котрої залежить подальша його доля та застосування у вище окресленому полі.

Маючи власну теорію бухгалтерський облік як наука направлений практикою діяльності суб'єктів господарювання на виконання завдань суспільного характеру та внутрішньовиробничого (управлінського) змісту. Його визначеність характеризується невизначеністю господарської практики та ризиків діяльності.

Досліджуючи вищенаведені питання, ми переконані, що поділ бухгалтерського обліку на науку із власною теорією та на галузь практичної діяльності із своєю методикою, методологією та організацією, є оправданим та відповідає його призначенню. Для того, щоб провести чітку межу між бухгалтерським обліком як наукою і як галуззю практичної діяльності, варто встановити спільні риси та відмінності, а відтак - визначити точку розмежування його як науки та практики.

На нашу думку, таку межу слід встановити на основі філософських понять про головні форми буття науки та практики. Для аналізу варто застосувати основні філософські форми буття науки як отримання наукового знання, подальше об'єднання знань в систему, дослідження науки як соціального інституту та області людської діяльності. Основні форми буття як практики відтак складатимуть праця та матеріальне виробництво, видозміна соціального буття через соціальну дію та можливість проведення певних експериментів (у тому числі наукових). Розглядаючи вищезазначені форми буття потрібно виокремити їх об'єкт, предмет, метод, завдання, функції та значення.

Бухгалтерський облік як науку та галузь практичної діяльності людини. Прихильники поділу обліку на фінансовий та управлінський вважають, що перший направлений на задоволення зовнішніх потреб суб'єктів господарювання, формування різних видів звітності за призначенням та цільовим направленням, а відтак здатний задовольняти вимоги, що визначені інституційним середовищем його існування. Окремі науковці вказують, що він у першу чергу визначає показники діяльності, котрі підлягають до перевірки контролюючими органами. Визначальна характеристика управлінського обліку – внутрішні цілі підприємства, відсутність чіткої регламентації та власні «ноу-хау» у його веденні. Зважено віддаючи належне науковим таким думкам, ми вважаємо, що для бухгалтерського обліку як науки, галузі знань та практичної діяльності людини, не має підґрунтя для поділу на фінансовий та управлінський (та й подальших інших). Це моє судження виходячи із наступного. Наука - це певна окреслена система знань, що постійно розвивається у динаміці. Вони відтворюють наявні чи встановлюють нові факти в суспільстві і природі з метою пояснення та подальшого використання їх у житті.

Слід виділити характерні особливості, які відрізняють науку бухгалтерський облік від інших наук:

- 1) є комплексною наукою, яка може бути віднесена до спеціальних, функціональних наук;
- 2) має свій предмет, метод дослідження та його елементи;
- 3) має свої об'єкти, перелік яких розширюється в плині часу;
- 4) має активну направленість на практику; 5) має розвинену систему наукових теорій;
- 6) має інваріантну природу.

Проте, бухгалтерський облік - одна із небагатьох галузей знань, становлення і піднесення яких великий відрізок часу опиралося лише на практику і не мало власної, чітко розробленої теорії. Теорії бухгалтерського обліку, яку можна назвати наукою, не більше двісті років. Отже, виходячи із функцій та завдань бухгалтерського обліку у системі управління, практична діяльність бухгалтера направлена на формування та прикладного використання в управлінні двох масивів інформації – фінансової та управлінської. Місце їх створення – фінансова та управлінські бухгалтерії як галузі практичної діяльності, місце безпосередньої роботи бухгалтера.

Бухгалтерський облік виконує домінуючу роль в загальній системі управління. Він цілісний у своїй сутності як галузь наукових знань. На практиці

ж існує його поділ на бухгалтерії (фінансову, управлінську), що зумовлено завданнями та функціями, котрі він виконує.

Управлінська (внутрішньовиробнича) бухгалтерія це перш за усе суміщення в собі інформаційного масиву знань та виробничих функцій фінансової бухгалтерії, економічного й фінансового аналізу та фінансового менеджменту. Таке поєднання дає можливість формувати адміністративну стратегію діяльності та повністю забезпечувати злагоджений цикл процесу управління. Для її цілей використовується калькулювання собівартості, визначення вартісних показників, алгоритмізація облікового процесу, моделювання усіх господарських процесів, розробка й використання комплексу економіко-математичних та статистичних методів аналізу.

Ксмова Я. Р.,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,

Хилько І. І., старший викладач

кафедри економічної кібернетики,

комп'ютерних наук та інформаційних технологій,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

Інноваційний розвиток визначається як ключовий елемент економічної динаміки країни. Практично всі нації прагнуть до лідерства на світових ринках, і це змагання в основному пов'язане з інноваціями. Умови ХХІ століття, такі як інформатизація, стрімке оновлення знань, глобалізація економіки та інші глобальні тенденції, накладають об'єктивну необхідність використання інновацій у всіх аспектах суспільства.

В Україні, в контексті ринкових трансформацій та інтеграції в світову економіку, виникла необхідність впровадження інновацій у всі сфери діяльності. Останнє десятиліття в Україні відзначилося значущими соціально-економічними змінами, що викликали падіння виробництва, збільшення безробіття та підвищення потреби в економіці у висококваліфікованих фахівцях з новим ринковим підходом та міжнародними бізнес-знаннями [1].

У сучасних умовах розвитку економіки виникає важлива задача для суб'єктів господарювання – переформатування систем, методів та економічних механізмів управління для досягнення стійкості розвитку, зокрема через інноваційний підхід. Активна інноваційна діяльність визначає стратегічну стійкість підприємства. Впровадження інноваційних технологій на підприємствах призводить до оновлення асортименту товарів, покращення якості продукції для відповіді на попит споживачів та максимізації прибутку, що в свою чергу призводить до підвищення ефективності роботи суб'єкта господарювання. Сучасне суспільство стикається з різноманітними економічними, соціальними та управлінськими викликами, вирішення яких передбачає новаторський стиль господарювання. Цей стиль базується на постійній і систематичній інноваційній діяльності, що орієнтована на впровадження нововведень.

Основною передумовою для розвитку національного виробництва є забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. У конкурентному середовищі виникає потреба в появі на ринку підприємств, які активно займаються інноваційною діяльністю. У контексті ринкових відносин в Україні особливий акцент робиться на розвиток малого та середнього бізнесу, вважаючи його пріоритетним напрямом для національної економіки та рушійною силою її прогресу [2].

Швидкі та інтенсивні інноваційні процеси, скорочення життєвого циклу продукції та індивідуалізація виробництва поглиблюють конкурентну боротьбу. Саме тому і виникає необхідність активізації наукових досліджень в сфері розробки та обґрунтування можливостей інноваційного розвитку підприємств.

Для створення ефективної системи управління інноваційною діяльністю необхідно мати відповідну теоретичну базу, що включає в себе необхідний понятійний апарат, розробку методології управління в інноваційній сфері, а також адекватний інструментарій. Такий комплексний підхід дозволяє створити систему управління інноваціями, яка відповідає вимогам сучасного інноваційного середовища [3].

У контексті формування нового типу економіки відповідальність за впровадження інноваційної політики та управління інноваційними проектами покладається на суб'єктів інноваційної діяльності. Ця відповідальність може бути розподілена в залежності від рівня управління, який може функціонувати на рівні окремого підприємства, регіону або країни. Такий підхід підкреслює важливість співпраці різних суб'єктів інноваційної системи на всіх рівнях управління для успішного впровадження інновацій і створення конкурентоспроможної економіки [4].

Отримання позитивного результату в інноваційній діяльності пов'язане з рядом факторів, що сприяють успішному впровадженню інновацій:

- 1) формування національної інноваційної системи: створення сприятливого середовища для взаємодії всіх елементів системи;
- 2) створення інвестиційно-інноваційного клімату: забезпечення умов для ефективних інвестицій [5].

Отже, можна зробити висновок, що всі рівні управління інноваційним розвитком тісно пов'язані між собою. Без ініціатив в сфері інновацій та розвитку підприємств не відбудеться інноваційного зростання в регіоні, і навпаки, відсутність інноваційного розвитку в регіоні має потенціал заблокувати інноваційну діяльність на рівні держави. Це також стосується внутрішнього змісту кожного рівня управління, який взаємодіє з іншими рівнями, створюючи взаємопов'язаний інноваційний ланцюг.

Список використаних джерел:

1. International Valuation Standards 2017. URL: <http://www.cas.org.cn/docs/2017-01/20170120142445588690.pdf>.
2. Юринець З. В., Круглякова В. В., Юринець Р. В. Особливості мотивування інноваційної діяльності суб'єктів господарювання. *Вісник Хмельницького національного університету : Економічні науки*. 2017. № 2. Т. 1 (246). С. 122-125.
3. Ліга Закон 2023. URL: <https://ips.ligazakon.net/> (дата звернення: 12.11.2023).
4. RICS Valuation – Global Standards 2017 : URL: <https://www.roger-hannah.co.uk/uploads/red%20book-170725-023901.pdf>.
5. Диба В. М. Облік та аналіз нематеріальних активів в умовах інституційних змін: теорія і методологія : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09. Київ, 2017. 443 с.

Козак А. О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
Науковий керівник – **Сіренко Н. М.**, д. е. н, професор,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

СУТНІСТЬ СУЧАСНОГО ІННОВАЦІЙНОГО РІШЕННЯ В РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

В сучасних реаліях українська економіка в 2023 році може зазнавати певних викликів і змін, але сучасні рішення можуть допомогти забезпечити її стабільний розвиток тому що, інноваційний шлях розвитку економіки є невід'ємною частиною загальносвітового науково-технічного прогресу в умовах глобалізації. Вивченням питання впровадження інновацій у економічний розвиток України займалися багато вчених як зокрема, Базилевич В.М., Вовк Л.В., Івченкова О. Ю., Крикуненко К. М. тощо[1]. Вчені відзначають велику роль інновацій у процесі економічного розвитку, як стратегічну складову національної економіки.

Для стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві можуть використовуватися різні форми і методи. Один з найпоширеніших методів - це надання фінансової підтримки. Держава може надавати субсидії, гранти, податкові пільги або кредити на сприяння розвитку інноваційних проектів. Також можуть бути створені спеціальні фонди чи фонди ризикового капіталу для інвестування. Створення сприятливого інноваційного середовища. Для цього можуть бути прийняті законодавчі акти, що спрощують процедуру реєстрації та захисту інтелектуальної власності.

Становлення та розвиток сучасної інноваційної підприємницької діяльності виступає одним з основних напрямків економічного зростання та економічного піднесення країни. Сучасне інноваційне рішення в розвитку економіки включає в себе впровадження нових технологій, розробку нових продуктів і послуг, зміни в організаційних процесах та управлінні. Ці рішення допомагають компаніям підтримувати конкурентоспроможність, розвиватися та адаптуватися до змін у ринкових умовах[2].

Впровадження нових технологій є одним з головних аспектів сучасного інноваційного рішення. Це може бути застосування штучного інтелекту, машинного навчання, розробка нових програмних продуктів та апаратних засобів. Впровадження таких технологій дозволяє автоматизувати процеси, покращити продуктивність та якість продукції.

Розробка нових продуктів і послуг також є важливим аспектом сучасного інноваційного рішення. Створення нових продуктів з використанням нових матеріалів або технологій, розробка нових послуг для задоволення потреб клієнтів. Це дозволяє компаніям залучати нових клієнтів і збільшувати обсяги продажів.

Зміни в організаційних процесах та управлінні також грають важливу роль у сучасних інноваційних рішеннях. Впровадження нових методів управління проектами, використання методологій розробки програмного забезпечення, автоматизація бізнес-процесів. Вони можуть включати в себе впровадження нових способів комунікації з клієнтами, використання нових технологій для покращення якості та швидкості надання послуг, розробку нових моделей бізнесу, таких як підписка на послуги або платформи спільного використання ресурсів. Такі зміни допомагають компаніям бути більш ефективними та гнучкими у своїй роботі[1].

Нові бізнес-моделі дозволяють підприємствам змінити свій підхід до бізнесу і створити нові можливості для інновацій. Вони можуть включати такі елементи, як абонентські моделі, де клієнти платять за послуги на основі підписки, а не за окремі товари або послуги. Також можуть використовуватися моделі спільного використання, де ресурси та активи спільно використовуються кількома підприємствами або клієнтами. Іншими новими бізнес-моделями є модель "фрі-міум", де базова версія продукту безкоштовна, а платна версія має додаткові функції або переваги, або модель "плати-за-результатом", де клієнти платять за досягнення певних результатів або цілей. Використання нових бізнес-моделей може стимулювати інновації та допомогти підприємствам адаптуватися до змін у ринкових умовах. Такі рішення дозволяють компаніям залучати нових клієнтів і розширювати ринки збуту[3].

Сучасні рішення в розвитку економіки допомагають компаніям покращити якість продукції та послуг, знизити витрати, залучити нових клієнтів і розширити свої ринки збуту. Вони дозволяють компаніям бути конкурентоспроможними та успішними в сучасному ринковому середовищі. Використання різних форм і методів стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві допомагає забезпечити його конкурентоспроможність, розвиток та успіх у сучасному економічному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Івченкова О. Ю., Крикуненко К. М. Інноваційне підприємництво як складова стратегії розвитку економіки України. Економічний вісник Донбасу № 3(53), 2018. С. 141–146.
2. Нежиборець В. Інноваційне підприємництво як складова економічного зростання. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2014. № 1. С. 63–71.
3. Фріміум: як заробляють на безплатних версіях URL: <https://fractus.com.ua/uk/blog/frimium-yak-zaroblyajut-na-bezplatnih-versiyah/>

Мологіна Т. В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К. А.**, асистент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА ПОТРЕБ БІЗНЕСУ ЗА ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

З початку повномасштабного вторгнення на території України економічний стан країни значно змінився, а особливо вітчизняний бізнес, який зазнав величезних збитків та руйнувань. Українські підприємці суттєво постраждали від війни, оскільки знизився рівень валового внутрішнього продукту, зменшився випуск продукції на зовнішній ринок, кількість платоспроможних клієнтів зменшилася, достатній капітал став майже відсутній. Ці основні проблеми сприяли зростанню безробіття, зменшенню доходів найманих працівників та сплачених податків до відповідних бюджетів. Актуальність, стан бізнесу в Україні та методи розв'язання цієї проблеми дослідили такі організації як Центр Розвитку інновацій, Офіс з розвитку підприємництва та експорту, національний проєкт Дія.Бізнес, Міністерство економіки України, Міністерство фінансів України та ін.

Бізнес – це комерційна, підприємницька або будь-яка інша діяльність, що має на меті отримати прибуток та не суперечить закону. Індекс активності бізнесу (UBI) показує активність бізнесу, його спроможність нарощувати товарообіг, створювати робочі місця [1].

Стан ділового середовища за дослідженнями в серпні, тобто індекс активності бізнесу становив 38,23 зі 100 можливих, коли в червні він становив 35,3. Це свідчить, що індекс активності зріс на 2,93, але показник знаходився нижче ніж 50, тому бізнес знаходиться в зоні негативних очікувань [4].

Під час війни 93,4% підприємств були залучені в допомогу країні, а близько 70% – у волонтерську діяльність. Загалом в Україні близько 50% бізнесу припинили свою діяльність, проте 12,4% змогли зберегти чи навіть збільшити обороти, порівнюючи з періодом до 24 лютого 2022 року [3].

Частина, а саме 9,4% підприємств вказали, що результати бізнесу за 6 місяців 2023 року перевищили очікування, а результати 24,4% підприємств відповідають очікуванням. Також, за результатами 6 місяців 2023 року, 12,8% підприємств майже зупинили роботу. Це вказує на те, що спостерігається позитивна динаміка роботи підприємств. У розрізі розміру підприємств 9% мікропідприємств зазначають підвищення результатів бізнесу за 6 місяців поточного року, а 22,7% підприємств указують на відповідність очікуванням. 11,2% малих та середніх підприємств відзначають підвищені результати бізнесу, а 28,7% зазначили, що результати відповідають

очікуванню. Водночас 16,2% мікропідприємств зазначають про фактичне зупинення бізнесу, також на це вказують 3,2% малих і середніх підприємств [4].

У серпні 2023 року здійснено опитування 835 респондентів та встановлено основні перешкоди для відновлення бізнесу й наскільки відсотків вони збільшились або зменшились у порівнянні з червнем 2023 року:

- непрогнозованість розвитку ситуації в Україні та на внутрішньому ринку – зросла до 56,2%, на 9,3 в.п. у порівнянні з червнем;
- непередбачувані дії держави, що можуть погіршити стан бізнесу – зросли до 47,7%, на 4,9 в.п. у порівнянні з червнем;
- відсутність достатньої кількості платоспроможних клієнтів на внутрішньому ринку – зросла до 47,6%, на 0,7 в.п. у порівнянні з червнем;
- відсутність достатньої кількості кваліфікованих працівників – зросла до 36,3%, на 14,5 в.п. у порівнянні з червнем;
- відсутність достатнього капіталу – зменшилась до 30,7%, на 6,8 в.п. у порівнянні з липнем;
- перешкоди з боку регуляторних та фіскальних органів, у тому числі – податкової, митниці та ін. – спали до 30,1%, на 1,9% у порівнянні з липнем;
- високі податки та збори – зросли до 27,9%, на 2,8 в.п. у порівнянні з червнем [4].

У взаємовідносинах із владою основними проблемами залишаються – блокування податкових накладних, зловживання регуляторними нормами, несправедливі рішення при тендерній закупівлі, відмова від бронювання призовників та затримка з логістикою на кордоні України, вимагання хабаря від бізнесу з боку представника влади, перевірка з боку податкових органів, вимагання переоплати податків з боку податківців, перевірки бізнесу з боку інших органів влади, несправедливе та необґрунтоване рішення при відмові у доступі до державної грантової програми допомоги бізнесу «5-7-9%», несправедливе судове рішення, необґрунтована відмова від видачі дозволів, рейдерство.

Розвиток бізнесу в Україні пришвидшуватиме перемогу над країною-агресором, відтак потребує реалізації ряд пріоритетних завдань, серед яких: знищення корупції в державі, покращення доступу до кредитних ресурсів, здешевлення кредитів, проведення судової та податкової реформ, покращення в адмініструванні податків, розвиток електронних державних закупівель, прискорення руху товарів через митний кордон, підтримка експорту переробної продукції та інші задачі для вирішення і впровадження економічним блоком влади. Не менш важлива має бути підтримка від територіальних громад чи обласних державних адміністрацій, наприклад: інформаційна підтримка, грантова допомога, пільги на сплату місцевих податків і зборів, консультаційна допомога, семінари, допомога в пошуку найманих працівників, зниження плати за оренду комунального майна та допомога в релокації бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Дослідження стану та потреб бізнесу за рік повномасштабної війни. Дія.Бізнес. URL: <https://numl.org/OQt>.
2. Зміни в бізнес-середовищі за рік повномасштабної війни: результати дослідження. Укрінформ. URL: <https://numl.org/OQu>.
3. Регіональні результати дослідження стану та потреб бізнесу в умовах війни. Center for Innovations Development. URL: <https://numl.org/OQv>.
4. Стан та потреби бізнесу в умовах війни; результати опитування в серпні. Дія.Бізнес. URL: <https://numl.org/OQw>.
5. Sirenko N., Lunkina T., Burkovska A., Mikulyak K. Prospects for the Development of Small Agricultural Business Entities in the Market Environment. *Economic Studies (Ikonomicheski Izsledvania)*. 2022. 31(3), pp. 162-175.

Надточій Н. С.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
Науковий керівник – **Замкова І. В.**, д. е. н, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА АМОРТИЗАЦІЇ

Після придбання нової комп'ютерної програми підприємство здійснює витрати на її встановлення та на навчання працівників щодо роботи в цій програмі. Крім того, щомісячно оплачує витрати з її оновлення та сервісного обслуговування.

Послуги із встановлення і модифікації програмного забезпечення під технічні умови підприємства є частиною вартості цього програмного забезпечення. Адже без цих послуг таке програмне забезпечення не функціонуватиме з тією метою, з якою його придбано. Тому їх вартість також потрібно амортизувати. Інші послуги є витратами, пов'язаними з використанням програмного забезпечення, а тому вони повинні бути віднесені до складу податкових витрат того чи іншого виду залежно від того, де саме та яким чином використовується придбане програмне забезпечення. ПДВ, сплачений у складі вартості таких послуг, слід віднести на збільшення податкового кредиту [1].

Підприємство визначає строк амортизації об'єкта виходячи з ліцензійного договору або строку очікуваного корисного використання. Якщо ліцензійний договір надає право на безстрокове використання програми на основі одноразового платежу, підприємство визначає очікуваний строк використання програми виходячи з власних професійних оціночних міркувань (при введенні об'єкта НМА в експлуатацію).

Щодо оподаткування податком на прибуток, то для осіб, які зобов'язані коригувати об'єкт оподаткування з податку на прибуток на різниці, є два важливі аспекти:

1) визнання витрат на придбання комп'ютерних програм активом або роялті в податковому обліку;

2) коригування фінрезультатів з метою оподаткування на певні суми, пов'язані з експлуатацією НМА (амортизації, залишкової вартості, результатів переоцінки тощо) [2].

Законодавець традиційно недостатньо однозначно прописав поняття «роялті» в ПКУ, вказавши при цьому на визнання об'єктів у складі НМА у випадках, коли роялті (платіж за використання об'єкта інтелектуальної власності) не визнається. Водночас у визначенні цього терміна в пп. 14.1.225 ПКУ є виняток, згідно з яким винагорода, отримана від кінцевого споживача за використання комп'ютерної програми, не є роялті.

ДФС у листі від 18.08.2015 р. №30644/7/99-99-19-02-02-17 зазначала, що платіж за використання програми у власній госпдіяльності не визнається роялті (з листа випливає, що така позиція стосується платника цього платежу).

Тому при кваліфікації в податковому обліку тих чи інших витрат за комп'ютерні програми слід дотримуватися визначення, наведеного у пп. 14.1.225 ПКУ [3].

Купляючи комп'ютерну програму, суб'єкт господарювання повинен встановити порядок її обліку. Так, якщо: програма необхідна для виконання комп'ютером його функціональних завдань, тобто є системною програмою, вона може обліковуватися як об'єкт ОЗ; придбаваються майнові права на комп'ютерну програму, вона включається до складу НА; ліцензіату надано право користування комп'ютерною програмою без можливості її продажу (або відчуження іншим способом), умови використання програми не обмежені її функціональним призначенням, а відтворення програми – певною кількістю копій, плата за користування такою програмою вважається роялті; оплачується обслуговування програми, але сама програма не придбавається, така плата вважається платою за послуги [4].

Після придбання нової комп'ютерної програми підприємство здійснює витрати на її встановлення та на навчання працівників щодо роботи в цій програмі. Крім того, щомісячно оплачує витрати з її оновлення та сервісного обслуговування.

Список використаних джерел:

1. Як відобразити в обліку витрати на придбання та обслуговування програмного забезпечення. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/4319-yak-vdobraziti-v-oblku-vitrati-na-privbannya-ta-obslugovuvannya-programno-go-zabezpechennya>
2. Савченко О. Програмне забезпечення на підприємстві: облік у прикладах. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-sxemy-buxgalterskix-provodok-30-programmnoe-obespechenie-na-predpriyatii-uchet-v-primerax>
3. Податковий Кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

4. Як відобразити в обліку витрати на придбання та обслуговування програмного забезпечення. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/4319-yak-vdobraziti-v-oblku-vitrati-na-pridbannya-ta-obslugovuvannya-programno-go-zabezpechennya>.

Сизоненко Ю. С.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Бурковська А. В.,** к. е. н., доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПРОЗОРИСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТАМИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Прозорість управління бюджетами об'єднаних територіальних громад (ОТГ) є одним із ключових принципів децентралізації влади в Україні. Вона передбачає відкритість та доступність інформації про бюджетні процеси та рішення, що дозволяє громадянам контролювати діяльність органів місцевої влади та ефективність використання бюджетних коштів [1].

Ефективність управління бюджетами ОТГ є важливим фактором, який впливає на рівень розвитку громади та рівень життя її мешканців. Вона передбачає раціональне використання бюджетних коштів для задоволення потреб громади та досягнення її цілей [1].

Прозорість висвітлення бюджетів ОТГ може бути досягнута за допомогою таких шляхів:

1. Оприлюднення інформації про бюджети. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" вимагає від ОТГ оприлюднювати на своїх веб-сайтах інформацію про бюджети, у тому числі про доходи, видатки, виконання бюджету, та звітність [2].

2. Залучення громадськості до бюджетного процесу. Громадськість має право брати участь у розробці, обговоренні та затвердженні бюджетів. Це сприяє підвищенню прозорості бюджетного процесу та підвищує довіру громадян до місцевої влади.

3. Розробка та впровадження ефективних механізмів контролю за використанням бюджетних коштів. Механізми контролю повинні бути такими, щоб громадяни мали можливість перевірити, як витрачаються бюджетні кошти.

На сьогодні існує ряд онлайн-сервісів, які можуть бути використані для забезпечення прозорості бюджетів ОТГ. Одним із таких сервісів є портал Spending, який дозволяє відстежувати використання публічних коштів на основі відкритих даних [3]. Іншим популярним сервісом є Є-data — платформа відкритих даних у сфері публічних фінансів [4].

Spending.gov.ua - це єдиний веб-портал використання публічних коштів, який дозволяє відстежувати використання публічних коштів на основі

відкритих даних. Портал був створений Міністерством фінансів України та Державною казначейською службою України [3].

Spending.gov.ua надає доступ до інформації про бюджети всіх рівнів влади, у тому числі про бюджети ОТГ [3].

Портал дозволяє користувачам здійснювати такі операції:

1. Пошук інформації за різними критеріями, такими як розпорядник бюджетних коштів, код ЄДРПОУ розпорядника, дата та інше.

2. Пошук інформації за транзакціями, їх фільтрування за датою здійснення, сумою та призначенням.

3. Пошук інформації про договори та стан їх виконання.

Платформа відкритих даних у сфері публічних фінансів - edata.gov.ua створена Міністерством фінансів України. Платформа надає доступ до інформації про бюджети всіх рівнів влади, у тому числі про бюджети ОТГ [4].

Платформа edata.gov.ua надає доступ до інформації у форматі відкритих даних, що дозволяє користувачам використовувати її для власних цілей, таких як аналіз, дослідження та створення нових продуктів та послуг [4].

Платформа дозволяє користувачам здійснювати такі операції:

1. Досліджувати структуру бюджету за доходами та видатками, а також простежувати їх розподіл за групами доходів і видатків.

2. Завантажувати матеріали у графічному та табличному вигляді (у форматі CSV, XLSX та JSON).

3. Використання API для доступу до інформації.

4. BOOST-аналіз.

Spending.gov.ua та edata.gov.ua є ефективними інструментами для забезпечення прозорості бюджетів ОТГ. Обидва сервіси надають доступ до важливої інформації про бюджети, яку громадяни можуть використовувати для контролю за діяльністю органів місцевої влади.

Забезпечення прозорості в управлінні бюджетами ОТГ допомагає підвищити довіру громадян до місцевих органів влади, забезпечити ефективне використання бюджетних коштів та сприяти сталому розвитку громади. Така прозорість також сприяє боротьбі з корупцією та підвищенню відповідальності влади перед громадянами.

Список використаних джерел:

5. Публічність та прозорість бюджетного процесу – ознака демократичного розвитку країни. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/4992>.

6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

7. Єдиний веб-портал використання публічних коштів: Spending. URL: <https://spending.gov.ua/>.

8. Є-data — Прозорий бюджет. URL: <http://edata.gov.ua/>.

СЕКЦІЯ «ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Барсова Н. О.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Боднар О. А., к. е. н, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Автоматизація обліку є ключовим елементом економії часу та ресурсів для бюджетної організації. У сучасних умовах комп'ютеризації бухгалтерського обліку велика увага приділяється вибору програмного забезпечення, яке є вирішальним фактором у розробці комп'ютерних систем бухгалтерського обліку. Вибір такого програмного забезпечення визначається не лише технічними можливостями, але й відповідністю формам обліку, які необхідні для бюджетних установ.

На сьогоднішній день найбільш передовими є автоматизовані інформаційні технології, які діють активно і впливають на ефективне використання наявних ресурсів у бюджетній сфері. Тому вивчення автоматизації процесів обліку є особливо актуальним і важливим.

Відзначимо, що існує кілька факторів, які сприяють автоматизації обліку, таких як швидка комп'ютеризація суспільства, постійний розвиток нових інформаційних технологій і використання наукових підходів до організації праці. Це становить основу для створення та впровадження як відносно простих автоматизованих робочих місць (АРМ), спрямованих на вирішення конкретних завдань, так і комплексних автоматизованих систем управління (АСУ). Останні діють в різних відділах закладів, установ і організацій бюджетної сфери, розв'язуючи різні завдання [1].

Більшість установ використовують програми, такі як Excel та Word, для ведення електронного обліку. Однак ці програми можуть виконувати обмежений набір функцій, формуючи аналітичні показники і документи, відображаючи господарські операції та плануючи доходи і видатки як окремі операції, а не як систему. Хоча це може бути недостатнім для управління та контролю бюджетними установами, за відсутності альтернатив ці програми залишаються популярними.

При розробці програмного продукту для автоматизації обліку в бюджетних установах ІТ-підприємства повинні враховувати особливості цієї галузі. Бухгалтерський облік у бюджетних установах відрізняється за планом рахунків, який відмінний від інших підприємств, а також за особливостями

формування облікової політики. До цього додається урахування кодів економічної класифікації видатків, процесу формування кошторису та підготовки фінансової звітності, яка відображає результати виконання кошторису.

Застосування автоматизованих облікових систем під час проведення бухгалтерського обліку в бюджетних установах дозволяє: спростити розрахункові операції, підвищити якість та повноту інформації в облікових реєстрах і зменшити кількість помилок. Бюджетні установи швидко оснащуються інформаційними технологіями, що дозволяє збирати дані як на засобах зберігання інформації, так і безпосередньо в облікових реєстрах. Використання інформаційних технологій забезпечує можливість отримати необхідну та важливу інформацію у найкоротший термін, сприяючи оперативному процесу прийняття рішень керівництвом установи. [2].

Наразі ІТ-підприємства пропонують широкий спектр програмних продуктів для автоматизації обліку бюджетних установ: Дебет Плюс, ЕЛФІ-скарбник smart, Master: бюджетні установи, ISpro, FIT-Бюджет, Crystal Finance Millennium, UA-БЮДЖЕТ, —РБюджет [3].

Кожен досліджуваний програмний продукт володіє не лише стандартними функціями для автоматизації обліку, але й унікальними особливостями, такими як можливість самостійного коригування форм звітності, консультаційна підтримка, автоматичне оновлення бази даних, вибір операційної системи та можливість планування. ІТ-продукти також розрізняються за цінними параметрами. Найвища ціна серед досліджених програм становить 23 000 грн для «ЕЛФІ-скарбник smart», тоді як найдоступніша програма — «РБюджет» коштує 2532 грн. Середній цінний сегмент налічує продукти від 12 000 до 16 000 грн, такі як «Дебет Плюс», «Master», «Ispro», «UA-БЮДЖЕТ».

Отже, у зв'язку з великою кількістю програмних продуктів для автоматизації обліку, бюджетні установи можуть обирати оптимальний продукт, виходячи з ряду критеріїв: рівень автоматизації різних аспектів обліку, гнучкість програми для адаптації до особливостей діяльності, технічні характеристики, вартість та наявність технічної підтримки. Визначення пріоритетності зазначених критеріїв визначається самою установою і залежить від конкретних цілей, які вона ставить перед процесом автоматизації обліку.

Список використаних джерел:

1. Заворотна І.О. Автоматизація обліку в бюджетних установах. Матеріали восьмої Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України». 2014. С. 87-88.
2. Васильєва, В. Г., Коновалова, О. В., & Коротченко, В. О. (2018). Сучасні проблеми автоматизації обліку в бюджетних установах: теоретичні та практичні аспекти. *Економічний простір*, (138), 150-163. вилучено із <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/328>.
3. Перетятко Ю.М. Черняк Д.О. Автоматизація бухгалтерського обліку бюджетних установ. Науковий вісник Полісся. 2021. No 1 (22). С. 141-149.

Гончар Є. А.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
Науковий керівник – **Боднар О. А.**, к. е. н, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПОКАЗНИК ЄДИНОГО КАЗНАЧЕЙСЬКОГО РАХУНКУ

Функціонування фінансової системи України відбувається за складних умов відбудови країни внаслідок економічної кризи, спричиненої військовими діями на території країни та епідемією COVID-19.

При виконанні державного бюджету і місцевих бюджетів застосовується казначейське обслуговування бюджетних коштів. Одним із критеріїв стабільності управління фінансовими потоками в Україні є показник Єдиного казначейського рахунку (ЄКР). На основі ведення ЄКР органи Державної казначейської служби України забезпечують казначейське обслуговування бюджетних коштів.

Відповідно до нормативно-правових актів, єдиний казначейський рахунок є консолідованим рахунком, відкритим Державним казначейством України в НБУ для обліку коштів та здійснення розрахунків у системі електронних платежів.

Концентрація на ЄКР дозволяє не лише акумулювати фінансові ресурси, контролювати їх цільове використання, прогнозувати майбутні залишки або нестачу бюджетних коштів, а й показує його роль у процесі управління. Від того, яким чином буде організовано роботу системи казначейства, насамперед такої його функції, як управління фінансовими ресурсами, залежатимуть і виконання бюджету, і макроекономічні процеси в державі [1].

Казначейське обслуговування бюджетних коштів передбачає:

- розрахунково-касове обслуговування розпорядників і одержувачів бюджетних коштів, а також інших клієнтів відповідно до законодавства;
- контроль за здійсненням бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень бюджету, реєстрації взятих бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів та здійсненні платежів за цими зобов'язаннями;
- ведення бухгалтерського обліку і складання звітності про виконання бюджетів з дотриманням національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі та інших нормативно-правових актів Міністерства фінансів України;
- здійснення інших операцій з бюджетними коштами [2].

Пропонуємо проаналізувати стан ЄКР залежно за роки правління різних прем'єр міністрів України, починаючи з 2014 року та закінчуючи сьогоднішнім (див. рис. 1).

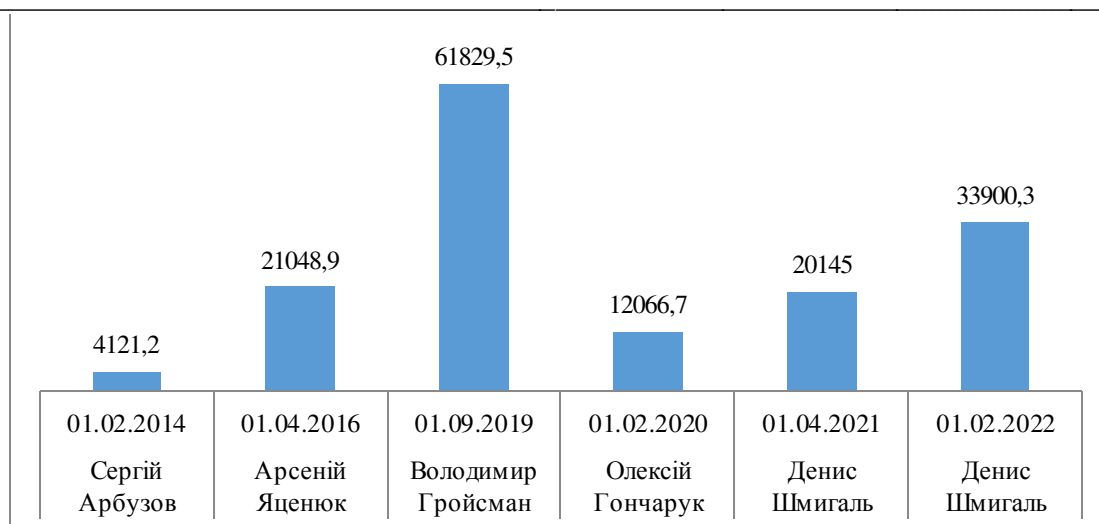

Рисунок 1 – Залишки на ЄКР в залежності від часу вступу та дати звільнення з посади прем'єр міністра України, млн. грн.

Джерело: [3]

Як ми можемо побачити з рис. 1, найменші залишки коштів на ЄКР були після звільнення з посади Сергія Арбузова та в період початку Революції Гідності. Трохи в кращому стані залишки на рахунку були після звільнення Арсенія Яценюка. Одними із найбільших за всю історію Казначейства України були залишки коштів на рахунку за часів правління Володимира Гройсмана і досягли рекордних 61829 млн. грн. З приходом до влади президента Зеленського та нової влади залишки коштів на єдиному казначейському рахунку коливалися в межах 12000-20000 млн. грн (роки правління на посадах прем'єр-міністрів Гончарука та Шмигалья). Станом на 1 лютого 2022 року залишки ЄКЗ зросли, що свідчить про більш ефективне правління уряду Зеленського.

Отже, необхідність забезпечення збалансованого руху фінансових потоків в бюджетному процесі є очевидною. Для того, що покращити ситуацію з бюджетними коштами в нашій державі необхідно якісно та ефективно здійснювати управління єдиним казначейським рахунком, що дасть можливість мінімізувати ризики та економити державні кошти, сприятиме зменшенню бюджетного дефіциту та поступовому зменшенню розміру державного боргу України.

Список використаних джерел:

1. Рубай О. В. Богач М. М. Управління фінансовими ресурсами в системі казначейства. *Економічний вісник*. 2020. №3. С. 43-50. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2020/3/EV20203_043-050.pdf
2. Роменська К. Ликвідність бюджетних потоків, зосереджених на єдиному казначейському рахунку України. *Підприємництво та інновації*. 2022. (24), С. 113-117. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/24.19>.
3. Єдиний Казначейський Рахунок. МінФін. 2023. URL: <https://index.minfin.com.ua/finance/ekr/>.

Крижова В. А.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Хилько І. І.**, старший викладач

кафедри економічної кібернетики,

комп'ютерних наук та інформаційних технологій,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЗРОБКА ОПТИМІЗАЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Фінансова система є основою економічного розвитку будь-якої країни. Стабільність фінансової системи є запорукою економічного зростання та добробуту населення. Одним з найважливіших аспектів забезпечення стабільності фінансової системи є оцінка ризиків, яким вона піддається.

Ризик — це економічна категорія в діяльності суб'єктів господарювання, пов'язана з подоланням невизначеності, конфліктності в ситуаціях оцінювання, управління, неминучого вибору. Він має діалектичну об'єктивно-суб'єктивну структуру [1].

В Україні в останні роки спостерігається зростання ризиків, пов'язаних з фінансовою системою. Це пов'язано з низкою чинників, зокрема, з глобалізацією фінансових ринків, розвитком нових фінансових інструментів та технологій, а також з політичною та економічною нестабільністю в країні. У цих умовах розробка ефективних методів оцінки ризиків фінансової системи є вкрай актуальною.

Ризик фінансової системи – це імовірність втрати фінансових ресурсів, яка може призвести до негативних наслідків для економіки країни в цілому або її окремих секторів [2].

Оцінка ризиків фінансової системи є складним завданням, оскільки ризики можуть бути різноманітними і важко піддаються прогнозуванню. Для розробки ефективних стратегій управління ризиками фінансової системи можуть бути використані оптимізаційні методи і моделі:

1. Метод лінійного програмування – дозволяє знайти рішення, яке мінімізує витрати або максимізує прибуток при заданих обмеженнях;

2. Метод нелінійного програмування – дозволяє знайти рішення, яке мінімізує витрати або максимізує прибуток при заданих обмеженнях, які можуть бути нелінійними;

3. Метод Монте-Карло – дозволяє оцінити ризики в умовах невизначеності [3].

Аналіз ризиків фінансової системи України включає оцінку різних чинників та потенційних загроз, які можуть вплинути на фінансову стійкість країни. Ось деякі з головних ризиків, які становлять важливі виклики для фінансової системи України:

– Нестабільність політичної ситуації та зміни в уряді можуть вплинути на прийняття ключових рішень, включаючи реформи фінансового сектору.

– Висока інфляція та нестабільний обмінний курс можуть вплинути на фінансову систему та кредитний портфель банків.

– Зменшення економічного зростання може призвести до зменшення кредитоспроможності боржників.

– Глобальні фінансові коливання та зміни на світових ринках можуть вплинути на зовнішню торгівлю та валютні резерви України.

– Зміни в законодавстві та регуляціях можуть вплинути на фінансовий сектор та діяльність банків.

– Спалахи криз у світовій економіці або внутрішні кризи, такі як збройні конфлікти або природні катастрофи, можуть суттєво погіршити фінансову стійкість країни [4].

Для оцінки ризиків в Україні можна розробити наступні оптимізаційні методи та моделі:

– Модель кредитного ризику: Розробка моделей, які дозволяють оцінити ризик неповернення позик та кредитів, зокрема, за допомогою кредитних скор-карт та аналізу кредитної історії клієнтів [5].

– Модель ризику валютних операцій: Розробка моделей для оцінки ризику, пов'язаного з коливаннями валютних курсів та їх впливом на фінансові показники.

– Модель ліквідності та оптимізації портфеля: Розробка моделей для управління ліквідністю та оптимізації інвестиційного портфеля, щоб зменшити ризики та збільшити доходність.

– Модель стрес-тестування: Розробка моделей для проведення стрес-тестів, які оцінюють вплив екстремальних сценаріїв на фінансову стійкість та капітал банків та інших фінансових установ.

– Модель оцінки кредитних портфелів: Розробка моделей для оцінки ризиків та вартості кредитних портфелів банків та фінансових установ [5].

Отже, в Україні за останні роки спостерігається збільшення ризиків, пов'язаних з фінансовою системою, обумовлене різними чинниками, включаючи глобалізацію фінансових ринків, розвиток нових фінансових інструментів, політичну нестабільність та військову агресію зі сторони Російської Федерації в Україну. Розробка та впровадження ефективних методів оцінки цих ризиків є актуальною задачею для забезпечення стійкості фінансової системи.

Список використаних джерел:

1. Віплінський В. В., Верченко П. І., Сігал А. В., Наконечний Я. С. Економічний ризик : ігрові моделі : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2002. 446 с.

2. Писаревицький І. М., Стешенко О. Д. Управління ризиками : навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2008. 124 с.

3. Меньшикова О. В., Чмир О. Ю., Карабин О. О. Дослідження операцій : навчальний посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2019. 196 с.

4. Ризик-менеджмент фінансових установ. URL: https://ufin.com.ua/inf_dov-rmfu.htm (дата звернення 29.10.2023).

5. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками : навчальний посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с.

6. Ребрик М. А. Управління валютним ризиком банку : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08. Суми, 2011. 276 с.

Польовий А. М.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Бурковська А. В.,** к. е. н., доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

КРИПТОВАЛЮТА ТА ЇЇ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

Криптовалюта — це вид віртуальної валюти, створеної на криптографічних системах, які підтримують конфіденційність і безпеку транзакцій і дозволяють виконувати перекази без сторонніх посередників [1]. Цифрова криптовалюта має лише віртуальну форму і жодна фізична банкнота чи монета не пов'язані з нею, тому власники криптовалют зберігають їх у цифровому гаманці та здійснюють онлайн-перекази [1].

Криптовалюті притаманна децентралізація, це означає, що вона працює на основі технології блокчейн, тобто криптовалюта використовує розподілену базу даних, яка розташована на багатьох комп'ютерах. Блокчейн можна уявити як велику книгу, де зберігаються записи про всі криптовалютні транзакції, і завдяки цьому забезпечується безпека даних і унімежливлюється стороннє втручання [1].

Зараз крипторинку може дати доступ до понад 18 000 різних криптовалют, а першою і найпопулярнішою серед них є біткойн, який був випущений в 2009 р.; усі інші криптовалюти, що з'явилися після біткойна, називаються альткоїнами, а серед найвідоміших з них можна виділити Ethereum, Binance Coin і XRP [1].

Фіатні гроші – це валюти, що є засобами обміну і платежу, обмінний курс і правила використання яких визначає і регулює центральний банк кожної країни [1].

Хоча застосування фіатних грошей є звичним методом для проведення фінансових операцій, однак застосування криптовалюти має перед ним свої переваги. Основними перевагами використання криптовалют є такі:

1) неможливість виготовлення підробки (Інтернет, і зокрема блокчейн, зберігає всі дані, кожен запис у блокчейні є точним і не може бути змінений, завдяки цьому шахраї ніяк не зможуть створити фальшиву криптовалюту);

2) відсутність посередників і державного втручання (криптовалюта не контролюється жодним державним органом жодної країни, тому кожен може вільно купувати, продавати чи зберігати її, а це дає користувачам більше гнучкості та конфіденційності під час проведення транзакцій);

3) відсутність кордонів, що дозволяє здійснювати перекази без будь-яких обмежень (у випадку з фіатними грошима транскордонні транзакції матимуть інші витрати);

4) нижчі витрати на зберігання та транзакції (крипто не має фіксованих витрат на зберігання, на відміну від фіатних грошей, і комісії за переказ криптовалюти нижчі порівняно з фіатними переказами) [1].

Український ринок криптовалют намагався отримати свою легалізацію ще з 2017 р., але донедавна він працював у тіні [1]. Верховною Радою України у 2021 р. було прийнято Закон України «Про віртуальні активи», але до нього було застосовано вето, а підписано лише у 2022 р. [2]. З цього моменту криптовалюта стала офіційною в Україні, вона тепер має легальний статус. Фінансовий моніторинг здійснюватиметься у сфері віртуальних активів, українські криптоінвестори можуть декларувати свої прибутки, користувачі можуть легально обмінювати, купувати та продавати криптовалюти [3]. Однак закон набуде чинності лише з дня набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами», ці зміни встановлять особливості оподаткування фінансових дій, пов'язаних з віртуальними активами [3].

Вже обговорено можливу співпрацю у сферах політики санкцій, благодійності, інвестицій, а також у галузях регулювання, ліцензування та освіти у сфері криптовалют (Binance співпрацюватиме з Міністерством цифрових технологій, щоб допомогти запровадити регулювання криптовалюти; Binance запроваджує штрафну політику з негайним реагуванням на порушення і розгляне інтеграцію з додатком Дія; для спрощення ідентифікації українських користувачів криптовалютої біржі Binance та Міністерство цифрової трансформації України запускають програми навчання криптовалютній грамотності; Binance зробила благодійний внесок в Україну у розмірі 10 млн дол. США і впровадила благодійну криптокартку для підтримки біженців з України) [1].

Отже, криптовалюта представляє собою важливий інструмент сучасної економіки, який має потенціал змінити спосіб, яким ми взаємодіємо з фінансами та здійснюємо транзакції. Її легалізація та регулювання покликані створити нові можливості для розвитку та інновацій фінансового сектору України, забезпечуючи більшу безпеку та захист прав користувачів. Однак це вимагає виваженої політики та співпраці між галузевими гравцями та урядами для досягнення балансу між інноваціями та ризиками.

Список використаних джерел:

1. Що таке криптовалюта та які тенденції її розвитку в Україні та світі? URL: <https://www.binance.com/uk-UA/blog/markets/що-таке-криптовалюта-та-які-тенденції-її-розвитку-в-україні-та-світі-421499824684903926>.

2. Про віртуальні активи: закон України № 2074-IX від 17.02.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.

3. Європейська Бізнес Асоціація. Закон України «Про віртуальні активи». URL: <https://eba.com.ua/zakon-ukrayiny-pro-virtualni-aktyvy/#:~:text=15%20березня%202022%20року%20Президент,України%20наклав%20на%20нього%20вето.>

Рудь Н.В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
Науковий керівник – **Боднар О.А.**, к. е. н, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ ТА ПРОЦЕСИ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

У сучасному світі банківська система відіграє важливу роль у галузі економічного розвитку, тому запровадження і використання інноваційних рішень є дуже актуальним процесом для вдосконалення діяльності відповідної сфери. Аналізуючи сучасні літературні джерела, варто зазначити, що банківська система в Україні, дійсно, розвивається і з'являються нові методи інноваційних рішень. Наприклад, он-лайн оплати, безконтактні картки, використання смартфона для оплати, переказ коштів через номер телефону і багато іншого. Таким чином, користування банківськими послугами для суспільства стає більш мобільним і сучасним, адже на постійній основі ця галузь розвивається і стає більш сучасною [1].

Інновації є ключовою темою для вчених через їх важливий внесок у економічне зростання та стабільність фінансових систем. Треба підкреслити, що інновації – можна розглянути з двох сторін: по-перше, правильні інновації та сприятливі умови, які можуть спонукати банки інвестувати в нові технології, допоможуть фінансовій системі виконувати свої функції і, як наслідок, забезпечувати їх зростання; але так само, надто багато інновацій, які не використовуються належним чином і можуть мати серйозні наслідки для економіки загалом [1].

Варто зазначити, що під впливом зовнішньої глобалізації у світі відбувається розвиток інноваційних процесів, що включають такі чинники:

- відбувається інституалізація фінансових ринків, що призводить до збільшення частки інституційних ринків учасників;
- відбувається розширення кількості та видів пропонованих цінних паперів;
- виникає вплив приватизаційних процесів на пропозицію цінних паперів;
- здійснюється процес концентрації діяльності учасників ринку на світових фінансових центрах [2].

Необхідно підкреслити, що у аспекті розвитку інноваційних технологій, велику роль відіграють цифрові технології, які мають можливість докорінно

змінити економічну сферу у банківській системі. Крім того, українська фінансова система переживає одну з найбільших криз за часи незалежності, що відображається на активності фінансового ринку в регіоні. Важливо відзначити, що за останні кілька років низка банків зазнали падіння більш ніж у два рази. Однією з основних причин краху ряду банків є їх неплатоспроможність. Разом із неспроможністю законодавства, що регулює відповідну галузь, щоб забезпечити належний рівень фінансової підтримки [1].

Необхідно зазначити, що банки та страхові компанії намагаються впроваджувати найбільш інноваційні методи. Це пов'язано з їх бажанням задовольнити сучасні потреби споживачів і, отже, забезпечити накопичення активів і постійний розвиток. Останніми роками банки активно займаються вдосконаленням внутрішніх процесів з метою підвищення ефективності процесу стягнення простроченої заборгованості, таким чином уникаючи будь-якого негативного впливу на відносини з клієнтами.

На світовому ринку останнім часом у банківському секторі відбулося кілька нововведень. Розглянемо три основні напрямки. Перший напрямок полягає у використанні цифрового банкінгу, оскільки багато банків інвестують у цифрові платформи та додатки, які дозволяють клієнтам отримувати доступ до своїх рахунків, оплачувати рахунки та здійснювати транзакції зі своїх смартфонів чи інших пристроїв. Це зробило банківські операції зручнішими та доступнішими для багатьох людей, особливо під час пандемії COVID-19, коли особисті візити до відділень банків були обмежені.

До наступного прикладу можна віднести технологію блокчейну. Деякі банки вивчають можливість використання технології блокчейну для підвищення ефективності та безпеки фінансових транзакцій. Наприклад, банки можуть використовувати блокчейн для відстеження та перевірки руху грошей між рахунками або для полегшення транскордонних платежів.

Третім важливим напрямком є штучний інтелект, адже деякі банки використовують такий спосіб для покращення обслуговування та підтримки клієнтів. Наприклад, чат-боти на базі штучного інтелекту можуть опрацьовувати прості запити клієнтів, звільняючи представників служби підтримки клієнтів, щоб зосередитися на складніших питаннях. Штучний інтелект також можна використовувати для аналізу даних про клієнтів та надання персоналізованих фінансових консультацій.

Отже, можемо зробити висновок, що інноваційні процеси та рішення у банківській сфері є дуже важливими. Банківський сектор постійно розвивається, шляхом впровадження нових технологій, а лідери банківської галузі продовжують впроваджувати новаторські фінансові продукти та послуги. На нашу думку, цифровий банкінг — це, мабуть, найбільша зміна, що сталася у фінансовій індустрії за останні кілька років і цей напрямок є дуже важливим на сучасному етапі розвитку банківської системи.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко О.С. Тенденції функціонування фінансового ринку в економіці України. Інвестиції: практика та досвід. 2018. №15. С. 5-9.
2. Козуб В.О., Бубенець А.Г. Особливості формування та розвитку світового фінансового ринку. 2011. С. 499-505.
3. New & recent Innovations in the Banking Sector 2023. Category: Banking. GBO Specialist. 2022. URL: <https://money-gate.com/innovations-banking-sector-2020/>.

Семенюк А. І.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Калнауз Д. В.,

Керівник відділення «Миколаївське №27»
Південного макрорегіонального управління
АТ КБ «ПриватБанк», м. Миколаїв

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО БАНКІНГУ

З розвитком штучного інтелекту та IT-технологій, спостерігається трансформація традиційних комерційних розрахунків на користь інноваційних, що пов'язано з науково-технічним прогресом і відповідними змінами в економічних стосунках в суспільстві.

Стрімке зростання програмних надбудов у смартфонах створює передумови для спрощення фінансових розрахунків для широкого кола споживачів банківських послуг у умовах забезпечення стабільності, зниження операційних витрат та зниження ризиків. Інтернет-банкінг, як банківська послуга нового покоління, надає можливість дистанційного управління рахунками клієнтів через мережу Інтернет. Постійного вивчення та вдосконалення потребують науково-теоретичні основи дослідження сучасних тенденцій та перспективи розвитку структурних перетворень електронних платіжних сервісів під впливом комп'ютеризації [1].

Дистанційне банківське обслуговування – це надання банківських послуг за запитом клієнта без безпосередньої взаємодії клієнта зі співробітником банку. Завдяки можливостям сучасних способів дистанційного доступу клієнта до банку сьогодні стали звичними поняття: direct banking – прямі банківські операції; phonebanking, telebanking – дистанційні операції телефоном; handyrocketbanking – операції за допомогою мобільного телефону; faxbanking – операції факсом; PC-banking – операції через персональний комп'ютер [2].

В Україні існує багато банків, котрі можуть в режимі онлайн надавати свої послуги та обслуговувати клієнтів. Для прикладу можемо взяти додаток «Приват24» від АТ КБ «ПриватБанк». Цей застосунок простий у використанні та доступний всім, хто має доступ до мережі Інтернет. В додатку банку можна не лише переглядати залишок коштів на рахунку, додатком передбачено надання багатьох послуг, а саме: замовити картку, переказ між своїми рахунками та на

інші рахунки ПриватБанку, платежі по Україні за реквізитами, SWIFT – платежі, платежі на картку Visa/MasterCard будь-якого банку світу, поповнення мобільного рахунку, кредитні послуги, депозитні послуги, купівля іноземної валюти. Також можна підключити дисконтні програми партнерів ПриватБанку, оформити страховку з переліку продуктів страхових компаній, за якими банк виступає агентом. Крім того, через додаток «Приват24» можна відкрити пенсійний рахунок, управляти рахунком в цінних металах та цінних паперах, придбати облігації внутрішньої державної позики. Крім фінансових послуг доступні й такі послуги як: «Допомога водієві» на дорозі (встановити запасне колесо, доставити паливо, підзарядити акумулятор, евакуувати автомобіль), послуга замовлення таксі, купівля квитків на поїзд, автобус чи літак, поповнення онлайн-акаунтів, оплата проїзду в громадському транспорті тощо. Крім цього всього, клієнти активно допомагають нашим військовим [3].

Можна виділити ряд переваг для банків у процесі впровадження цифрового банкінгу, а саме:

- значні заощадження коштів на відкриття та функціонування філійної мережі;
- скорочення витрат на оплату праці;
- скорочення витрат на організаційні аспекти надання банківських послуг;
- легке залучення нових клієнтів;
- можливість виступати посередником при реалізації послуг інших суб'єктів бізнесу та отримувати додаткову комісійну винагороду [4].

Впровадження цифрового банкінгу дає клієнтам цілодобовий доступ до свого рахунку, зокрема, отримання більшості банківських операцій, просто маючи смартфон чи якийсь інших гаджет. Що стосується держави, то вона може відслідковувати реальні доходи та витрати фізичних осіб, скоротити частку готівкового обігу в обороті, а також пришвидшити грошовий оборот.

Звісно, старше покоління звикло до користування послугами безпосередньо через відділення банків, недовіряючи штучному інтелекту, але поступово люди похилого віку опановують цифрові технології.

Однією з перешкод стрімкому розвитку інтернетбанкінгу в Україні є високий рівень недовіри клієнтів до банків загалом, що зумовлений кризовими явищами останніх років, та до новітніх фінансових послуг зокрема. За даними компанії B2B International, 46% користувачів Інтернету в Україні вважають, що відвідування традиційного банківського відділення безпечніше, ніж інтернет-банкінг [4].

Ще однією основною перешкодою для глобальної інтернетизації банківської справи в Україні є законодавчий обов'язок проводити особисту ідентифікацію клієнта у відділенні.

До перспективного напряму розвитку мобільного банкінгу має стати онлайн-ідентифікація для отримання різних фінансових послуг, наприклад оформлення кредитів і депозитів. Підтвердити особу клієнта стане можливим

не тільки через Інтернет за допомогою цифрового підпису, а й за допомогою відеозв'язку у платіжних терміналах або банкоматах.

Варто зазначити, що можливість здійснювати банківські операції через Інтернет наразі є відносно недорогою для споживачів, а саме, немає плати за підключення та підписки для фізичних осіб. Однак, якщо інтернет-банкінг безкоштовний, це не означає, що банк на ньому не заробляє. Основним джерелом доходу банків є комісії за міжбанківські перекази коштів. Як визнають банкіри, ключовим аргументом для просування інтернет-банкінгу є те, що собівартість таких операцій значно нижча, ніж у відділеннях. Однак сприятлива ситуація для споживачів може тривати недовго – можна передбачити введення банками плати за послуги інтернет-банкінгу або підвищення діючих ставок [5].

З точки зору інвестора, цифровий банк майбутнього повинен мати можливість створювати нову цінність за допомогою інструментів на основі штучного інтелекту, які піклуються про фінансовий стан клієнта та контролюють його бюджет і необхідні платежі; цифрові гаманці, які дуже важливі для реалізації додаткових послуг; платформи цифрових продажів тощо. З позиції самого банку, будучи своєрідним технологічним містком між фінансово-технологічними компаніями та класичними фін.установами, новий цифровий банк має змінити підходи до проектування та використання цифрових сховищ даних, швидкості реакції на нову інформацію, модель управління та контролю [4].

Підсумовуючи, можемо сказати, що високоякісні платіжні сервіси - це важливий фактор розвитку міжнародних транзакцій у сфері електронного бізнесу. Доцільно формувати концептуальні засади формування національної платіжної системи України в контексті забезпечення пріоритетного розвитку цифрової економіки. Важливо розвивати власні національні системи платіжних послуг у сфері Інтернет-банкінгу в контексті забезпечення міжнародних конкурентних переваг. В інноваційній діяльності вітчизняних банків орієнтиром визначено дистанційне банківське обслуговування та використання електронних розрахунків.

Список використаних джерел:

1. Радько Є.Б., Мешко Н.П. Сучасний стан інтернет-банкінгу як явища: перспективи, переваги та недоліки. *Ефективна економіка*. 2018. Вип. 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/207.pdf.
2. Рисін В.В., Рисін М.В. Перспективи розвитку банкінгу на фінансовому ринку України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. Вип. 2. С. 123-127. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=sepapu_2017_2_27.
3. Приват24: Інтернет-банк, доступний кожному. *Офіційний сайт*. 2023. URL: <https://privatbank.ua/udalennyi-banking/privat24>.

4. Камінська Ж.Є. Розвиток інтернет-банкінгу в Україні. *Всеукраїнська науково-практична конференція «Сталий розвиток країни в рамках Європейської інтеграції»*. 2019. С. 142. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/142.pdf>.
5. Лукашевич К. С. Сучасний стан та перспективи розвитку цифрового банкінгу в Україні : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : спец. 072 -фінанси, банківська справа та страхування / наук. кер. А. Ю. Семеног. Суми : Сумський державний університет, 2022. 44 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90529>.

Слободян Т. А.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Бурковська А. В.,** к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Держава залежить від податків як основного джерела фінансування та виконання своїх функцій. Система оподаткування включає всі форми і методи збору частини доходів від юридичних і фізичних осіб у дохід державного бюджету.

Податкова система України включає в себе податки, збори, інші обов'язкові платежі та внески до бюджету України та державних цільових фондів, які діють у встановленому законом порядку [1].

Головною вимогою для побудови податкової системи є системність, яка полягає у взаємопов'язаності всіх податків й органічному доповненні та несуперечності один одному.

Податкова система України повинна бути реформована з урахуванням недоліків, але необхідно зберегти загальну структуру і принципи, які вже склалися, іншими словами, при створенні нової правової бази у сфері оподаткування потрібно враховувати традиції теперішньої системи та брати до уваги світові тенденції розвитку податкових систем [2].

Відповідно до статті 1 Конституції України, Україна є соціальною, правовою державою, а тому податкова система повинна відповідати вимогам соціальної держави, зокрема, стосовно рівня фінансування суспільних благ. Створена в результаті податкової реформи податкова система має гарантувати акумулювання фінансових ресурсів для виконання державою закріплених Конституцією функцій [2].

Метою держави є отримання якомога більших обсягів інвестицій і податків при зниженні податкового навантаження на бізнес і громадян.

Під час повоєнної модернізації податкової системи України, необхідним є втілення комплексної податкової реформи. Проте, бачення моделі майбутньої податкової системи країни кардинально відрізняється навіть у середині владної команди, не кажучи вже про бізнес і суспільство [3].

Звичайно ж, проведення податкової реформи вимагає досконалого вивчення попереднього досвіду задля уникнення власних і чужих помилок та ретельних розрахунків, які допоможуть мінімізувати ризики.

Метою майбутньої реформи вітчизняної податкової системи є унеможливлення корупції в податковій сфері та забезпечення конкурентно-сприятливих умов для здійснення оподаткування [3]. Для цього Україна потребує здійснення послідовного фундаментального перезавантаження, що передбачає не лише зниження податкових ставок, забезпечення прозорості та зручності процесу оподаткування, а й продовження формування сприятливого бізнес-клімату в країні загалом [3]. Податкову реформу не можна ухвалювати на якийсь короткий період, правила мають діяти упродовж тривалого часу, що допоможе усім до них адаптуватися й заздалегідь планувати діяльність, так само послідовною має бути і монетарна політика в державі [3].

Також при модернізації потрібно враховувати й високий рівень технологічності сучасного світу, адже сьогодні втілення класичної податкової реформи без використання сучасних цифрових технологій суттєвих переваг не принесе [3].

Україні необхідно значно спростити саму систему оподаткування, ми повинні орієнтуватися на кращий світовий досвід. Також доцільно скоротити перелік пільгових ставок і скасувати спеціальні режими оподаткування, в тому числі для фізичних осіб-підприємців, аграріїв тощо, але мова не про політику, що межує з експропріацією — навпаки, уся система оподаткування повинна стати “спрощеною системою” [4]. Необхідно прагнути до абсолютного зниження навіть нинішніх, помірних ставок оподаткування.

Отже, здійснення модернізації податкової системи може підвищити податкоспроможність економіки країни та сприяти покращенню дотримання діючого законодавства платниками податків. Оскільки податкова система пов’язана з інформаційно-інтенсивною діяльністю, то вона може скористатися перевагами сучасних інформаційних і фінансових технологій для підвищення якості обслуговування платників податків і зборів.

Список використаних джерел:

1. Податкова система України. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.
2. Реформування податкової системи України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_11350.
3. Як Україна реформуватиме податкову систему після війни. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3688038-ak-ukraina-reformuvatime-podatkovu-sistemu-pisla-vijni.html>.
4. Податкова реформа та її хронологія. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3691473-podatkova-reforma-ta-ii-hronologija.html>.

Снідко Є. А.,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Хилько І. І., старший викладач кафедри економічної кібернетики,

комп'ютерних наук та інформаційних технологій,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВУ СТАБІЛЬНІСТЬ

Платіжна система використовується для врегулювання грошових відносин між суб'єктами за допомогою відповідних правил, процедур, стандартів, технологій та інструментів на законодавчому рівні.

У Законі України «Про Національний банк України» зазначено, що Національний банк несе відповідальність за регулювання платіжних систем і систем розрахунків у державі, забезпечує їхнє безперервне, надійне та ефективне функціонування, а також сприяє розвитку створених ним платіжних систем.

Система електронних платежів Національного банку України (СЕП НБУ) – державна банківська платіжна система, створена для забезпечення проведення міжбанківських переказів через рахунки, які відкрито в центральному банку країни. У функціонуванні СЕП відсутні пріоритетні показники порядку опрацювання платежів, окрім часу їх надходження до платіжної системи [1, 2].

Сучасний світ переживає стрімкий розвиток технологій, який суттєво змінює підходи до фінансових транзакцій та взаємодії у фінансовій системі. За останні десятиліття ми спостерігаємо значний розвиток електронних платіжних систем, що включають у себе мобільні платіжні додатки, онлайн-гаманці, платіжні шлюзи та криптовалютні технології. Ці інновації приводять до зменшення готівкових операцій та полегшують доступ до фінансових послуг для мільйонів людей.

Однією з основних переваг електронних платіжних систем є підвищення фінансової включеності. Ці технології дозволяють навіть тим, хто раніше не мав доступу до банківських послуг, здійснювати безпечні та зручні платежі. Це сприяє зменшенню відсотка населення, яке знаходиться в економічній тіні, та підвищує рівень фінансової грамотності [3].

З іншого боку, розвиток електронних платіжних систем породжує нові виклики та ризики. Одним з головних є кібербезпека. Зловмисники використовують різні методи, щоб отримати несанкціонований доступ до фінансових даних та здійснювати шахрайські операції. Тому важливо розробляти та впроваджувати ефективні заходи захисту, такі як двофакторна аутентифікація та шифрування даних [4].

Ще однією важливою аспектом є роль центральних банків у регулюванні електронних платіжних систем. Необхідно забезпечувати стабільність та надійність цих систем, зменшуючи ризики фінансових збоїв та забезпечуючи відповідність законодавству та стандартам безпеки [5].

Варто підкреслити, що розвиток електронних платіжних систем надає безліч можливостей для поліпшення фінансової стабільності та розвитку економіки. Проте ці можливості повинні супроводжуватися належними заходами безпеки та регулювання, щоб забезпечити безпеку та надійність фінансової системи в цілому.

Додамо декілька додаткових аспектів щодо розвитку електронних платіжних систем та їх впливу на фінансову стабільність:

1. Ефективність та зручність. Електронні платіжні системи полегшують швидкі та ефективні грошові транзакції, що сприяє підвищенню ефективності економіки та зручності для користувачів.

2. Зменшення витрат. Впровадження електронних платіжних систем дозволяє зменшити витрати на друк грошей, їх обіг та обслуговування, що може призвести до економії для країни в цілому.

3. Міжнародні перекази. Електронні платіжні системи полегшують міжнародні грошові перекази, що сприяє розвитку міжнародної торгівлі та співпраці між країнами.

4. Фінансова прозорість. Електронні платіжні системи можуть сприяти підвищенню фінансової прозорості, що допомагає уникнути фінансових шахрайств та корупції.

5. Інновації та розвиток бізнесу. Для підприємств електронні платіжні системи відкривають нові можливості для розвитку бізнесу, зокрема в електронній торгівлі та інтернет-послугах [6].

Ці аспекти вказують на те, як розвиток електронних платіжних систем може сприяти покращенню фінансової стабільності та економічного зростання. Проте, важливо продовжувати працювати над заходами безпеки, регулювання та освіти, щоб забезпечити стійкість та довіру до цих систем у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. National Bank of Ukraine. (2023). Systema elektronnykh platezhiv (SEP). URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53859&cat_id=36045.
2. National Bank of Ukraine. (2023). Systema elektronnykh platezhiv [Electronic payment system]. Vebsayt (Website) : URL: <https://bank.gov.ua/payments/sep> .
3. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/archive-news/all/1484126-platijni-sistemi-mayut-vajlive-znachennya-dlya-provedennya-natsionalnim-bankom-ukrayini-monetarnoyi-politiki>
4. Lupenko, YU. O., & Sytnyk, I. P. Osoblyvosti funktsionuvannya suchasnoyi modeli platizhnoyi systemy Ukrainy. Naukovyy visnyk Odes'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu (Scientific Bulletin of Odessa National Economic University). No 5-6. 2021. Pp. 34-46.
5. National Bank of Ukraine. Systema elektronnykh platezhiv (SEP) [Electronic Payment System (EPS)]: Vebsayt (Website). 2022. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53859&cat_id=36045.
6. Sytnyk, I. P. Platizhna systema Ukrainy: teoriya, metodolohiya, praktyka.: avtoref. dys. ... doktora ekonomichnykh nauk: Hroshi, finansy i kredyt. Natsional'nyy naukovyy tsentr "Instytut ahrarnoyi ekonomiky" (National Scientific Center "Institute of Agrarian Economy"). Kyiv. 2020. P. 45.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Матеріали
VII Всеукраїнської науково-практичної конференції,
м. Миколаїв, 23–24 листопада 2023 р.

Технічний редактор:

Олена БОДНАР

Формат 60 x 84 1/16. Ум. друк. арк.5,0

Тираж 100 прим. Зам. № ____

Надруковано у видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54020, м. Миколаїв, вул. Г. Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.